

Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston palveluverkkosuunnitelma 2009–2013

Stojk 15.12.2009, asia 6, liite

	sivu
1. Johdanto	2
2. Helsingin kaupungin työväenopisto osana vapaata sivistystyötä	3
3. Työväenopisto – rohkea ja arvostettu aikuisopetuksen suunnannäyttävä lähellä ihmistä	4
4. Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2009–2012 työväenopiston toiminnassa	5
5. Helsingin työväenopiston historiaa ja alueellisten opistojen synty	6
6. Helsingin työväenopiston palveluverkon tarkastelu 2009	11
6.1. Eteläinen suurpiiri	12
6.2. Läntinen suurpiiri	15
6.3. Keskinen suurpiiri	17
6.4. Pohjoinen suurpiiri	19
6.5. Koillinen suurpiiri	22
6.6. Kaakkoinen suurpiiri	23
6.7. Itäinen suurpiiri	25
6.8. Östersundomin suurpiiri	27
7. Oppiaineiden tarkastelu alueopistoittain	28
7.1. Kielet	28
7.2. Kuvataide	29
7.3. Käsityö – tekstiilityö, tekninen työ ja kudonta	32
7.4. Musiikki	34
7.5. Tietotekniikka – informaatiotekniikka	36
7.6. Suomen kieli ja muu maahanmuuttajaopetus	37
7.7. Äidinkieli, kirjallisuus, luova kirjoittaminen ja teatteri-ilmaisu	38
7.8. Kotitalous	40
7.9. Ihminen, yhteiskunta ja kulttuuri	41
7.10. Liikunta	42
7.11. Hyvinvointi ja terveys	42
7.12. Luonto ja ympäristö	43
7.13. Avoin yliopisto-opetus	44
8. Työväenopiston palveluverkon kehittämissuunnitelma 2009–2013	45
8.1. Opetuksen tarvitsemat tilat	46
8.2. Käyttöasteselvitys	51
8.3. Alueopistojen tulevaisuuden haasteet	52

1. Johdanto

Työväenopiston alueopistoihin perustuva palveluverkko noudattaa pääsääntöisesti kaupungin suurpiirijakoa. Omia opetus- ja asiakaspalvelutiloja on hankittu vuosien mittaan siten, että palvelu olisi mahdollisimman hyvin kaupunkilaisten tavoitettavissa. Opistoa varten suunnitellut tilat on suunniteltu yhdessä muiden hallintokuntien kanssa asukkaiden tarpeet huomioiden. Kuntalaiset muuttavat, uusia asuntoalueita rakennetaan, väestö kasvaa, eri alueiden asukkaiden koulutustarpeet muuttuvat ja palvelut elävät muutosten mukana.

Opiston johtosäännön 4 §:n mukaan johtokunta hyväksyy tilahankkeita koskevat tarveselvitykset. Tuntiperustaista vuokrausta voidaan tehdä virkamiesvoimin. Aluerehtrit ovat vastanneet tilojen suunnittelusta alueellaan opiston keskusjohdon tuella. Tilasuunnittelun kokonaisvaltaistamiseksi sekä tekemiseksi pitkäjännitteisemmäksi työväenopiston yhdeksi tavoitteeksi vuodelle 2009 asetettiin palveluverkkosuunnitelman laatiminen:

”Palveluverkkosuunnitelma tiivistää opiston tila-, yhteistyö- ja toimintatavoitteet tuleviksi vuosiksi 2009–2013. Suunnitelmaan kootaan toimintojen ja tilojen yhteistyöprojektit palveluverkkosuunnitelmassa, joista esimerkkeinä pohjoisen alueen Maunulan uuden keskuksen työväenopisto-kirjasto -hanke vuosina 2009–2011 ja idän alueella meneillään olevat yhteistyöhankkeet kulttuuriraideprojektin ympärillä. Suunnitelma valmistuu 2009.” (Talousarvion 2009 perusteluteksti)

Johtava rehtori asetti työryhmän laatimaan opiston palveluverkkosuunnitelmaa. Työryhmään kuuluvat kaikki rehtorit, puheenjohtajana johtava rehtori Taina Törmä, jäsenenä apulaisrehtori Kaj Lyytinen, aluerehtrit Pirjo Halla, Eero Julkunen, Hannele Koli-Siiteri, Pirkko Laitinen, Juha Varila ja Kaarina Vattula. Kaarina Vattulan tilalla 1.11.2009–31.10.2010 on vt. aluerehtori Juha Aunola. Projektityöntekijä Hannele Mäkelä toimii työryhmän sihteerinä ja suunnitelman tekstien yhteen kokoajana. Lisäksi talouspäällikkö Tarja Humalainen on ollut mukana työryhmässä asiantuntijajäsenenä. Työryhmä on kokoontunut viisi kertaa vuonna 2009.

Opisto toteuttaa palveluverkkotarkastelullaan myös kaupungin talousarvion laatimisoheja, joissa vuodelle 2009 kaikkia virastoja ohjeistettiin seuraavasti:

- Palvelujen järjestämistapojen vaihtoehtojen kartoitusta ja palveluverkon tarkistamista jatketaan asiakasrakenteen muutoksia vastaavaksi (palvelustrategia).
- Hallintokunnat päivittävät vuoteen 2013 ulottuvan investointiohjelmansa yhdessä tilakeskuksen kanssa ottaen huomioon palveluverkkojensa muutokset ja seudullisen yhteistyön mahdollisuudet.

Talousarvion 2010 laatimishojeissa veloitetaan kaikkia hallintokuntia tehostamaan tilojen käyttöä tavoitteena tilojen kokonaismäärän vähentäminen vuosina 2010–2012.

Syksyllä 2009 kaupunginjohtaja asetti johtajistossa palveluverkkojen kehittämisen valmistelutyöryhmän, jonka tehtävänä on valmistella esitys palveluverkon kehittämisestä kokonaisuutena strategiaohjelman 2009–2012 tavoitteiden mukaisesti. Työryhmään nimettiin kahdeksan suurimman vuokranmaksajaviraston edustus. Työväenopisto on kahdeksanneksi suurin vuokranmaksaja kaupungin virastoista.

Työväenopiston palveluverkkosuunnitelman teko osui hyvään aikaan, koska koko kaupungin näkökulmasta tehtävä työ auttaa opistoa linjamaan suuntaa omalle suunnitelmalleen. Palveluverkkosuunnitelma on konkreettinen johtamisen väline niin strategisessa suunnittelussa kuin myös arjen päätöksiä tehtäessä.

2. Helsingin kaupungin työväenopisto osana vapaata sivistystyötä

Vapaa sivistystyö on tärkeä osa suomalaista aikuiskoulutusjärjestelmää. Erityyppiseen aikuisopiskeluun osallistuu vuosittain lähes 1,7 miljoonaa henkilöä. Tästä yli puolet on vapaan sivistystyön koulutusta, suurelta osin kansalaisopistoissa tapahtuvana opiskeluna.

Vapaan sivistystyön opintojen katsotaan edistävän sekä yksilöiden hyvinvointia että yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa. Vapaalla sivistystyöllä on oma laki (1998/632), joka on toiminta- ja rahoituslaki. Lain mukaan kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Maamme 207 kansalaisopistoa ovat pääsääntöisesti kuntien ylläpitämiä. Yksityisiä opistoja Suomessa on 26.

Kansalaisopistojen rahoitus koostuu laskennallisesta ja harkinnanvaraisesta valtionosuudesta, ylläpitäjien rahoituksesta, opiskelijamaksuista ja monissa opistoissa myös maksullisesta palvelutoiminnasta. Kansalaisopistoissa ylläpitäjät eli käytännössä kunnat osoittavat käyttötalouden menoihin huomattavan paljon rahoitusta. Lain mukaan kurssimaksujen on oltava edullisia. Koulutuksellinen tasa-arvo on edelleen tarpeellinen periaate.

Helsingin työväenopiston ensimmäinen johtaja Zachris Castrén (1914–1938) määritteli vapaan sivistystyön seuraavasti: ”Vapaaksi kansansivistystyöksi sanotaan kaikkea sitä moninaista tointia, jonka tarkoituksena on sada hereille ja edistää aikuisten vapaita itsekasvatuspyrkimyksiä s.o. heidän pyrkimyksiänsä sekä tietojensa syventämiseen ja laajentamiseen että tunne-elämänsä ja käytöstapansa jalostamiseen, jotta he täydellisemmin kehittyisivät sivistyneiksi ihmisiksi ja vastuukykyisiksi yhteiskunnan jäseniksi niissä elämänoloissa ja elämäntehtävissä, jotka he tuntevat omikseen.”

Castrénin ajatukset ovat säilyttäneet ajankohtaisuutensa 2000-luvulle asti. Hänen käsityksiinsä on tukeuduttu toistuvasti, kun on tutkittu työväenopistoliiikkeen ja koko vapaan sivistystyön perusteita.

Työväenopiston toiminnan tarkoituksena on tänäkin päivänä ylläpitää ja parantaa kaupungin aikuisväestön kykyä selviytyä ja toimia muuttuvassa yhteiskunnassa. Opiston opetus on osa elinikäisen oppimisen prosessia, jossa korostuvat vapaan sivistystyön periaatteet. Näiden periaatteiden mukaan opisto tukee yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä, kykyä toimia yhteisöissä ja edistää näin kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja moniarvoisuuden toteutumista. Opiston opetuksessa sekä yleissivistävällä että harrastetavoitteisella opiskelulla ja itsensä kehittämisellä on oma merkityksensä.

3. Työväenopisto – rohkea ja arvostettu aikuisopetuksen suunnannäyttävä lähellä ihmistä

Työväenopiston visio 2020 on: *Helsingin työväenopisto on rohkea ja arvostettu aikuisopetuksen suunnannäyttävä lähellä ihmistä.*

Toiminta-ajatuksensa mukaan *työväenopisto tarjoaa aikuisille itsensä kehittämisen ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia – tietoja, taitoja, elämyksiä – sekä edistää yksilön ja yhteisön hyvinvointia vapaan sivistystyön arvojen pohjalta.*

Toimintaa ohjaavat opiston arvot, jotka ovat:

- asiakaslähtöisyys
- ihmisten kunnioittaminen
- yhteistoiminnallisuus
- avoimuus
- vastuu työstään
- oppiminen

Työväenopistotoimintaa on järjestetty Helsingissä lähes sadan vuoden ajan. Kunnallinen, kaksikielinen työväenopisto aloitti toimintansa 1914. Vuonna 1929 osastot itsenäistyivät suomenkieliseksi ja ruotsinkieliseksi työväenopistoksi. Opetus ja toiminta ovat kasvaneet alueelliseksi verkostoksi palvelemaan laajoja väestöryhmiä. Perustehtävänsä mukaisesti opisto järjestää opetusta helsinkiläisille aikuisille. Eri kaupunginosien elinvoimaisuutta ja omaleimaisuutta tuetaan järjestämällä opetusta mahdollisimman lähellä kaupunkilaisia. Vuoden 2009 alussa opetuspaikkoja eri puolilla Helsinkiä oli 87. Harrastusmahdollisuuksien ja opinto- ja luentopiirien järjestäminen tarjoavat hyvän pohjan itsensä kehittämiseen ja tuovat oppimisen ja kulttuurin osaksi jokapäiväistä elämää.

Vapaan sivistystyön lain mukaisesti Helsingin työväenopisto vastaa paikalliseen koulutustarpeeseen. Opisto on vastuussa ensisijaisesti kaupunkilaisille, opiskelijoille ja muille asiakkailleen. Toimintaa ohjaavat ulkoiset normit ja ohjausvaatimukset ovat vähäiset; opetusohjelma ra-

kentuu ja toteutuu oppilaitoksen omalla suunnittelutyöllä. Tavoite on toimia lähellä asukasta ja pitää kynnyksensä matalana asiakkaille. Opetusta tarjotaan iltaisin, päivisin ja viikonloppuisin. Asiakaspalvelu ja kurssi-ilmoittautuminen on järjestetty mahdollisimman joustavaksi ja asiakaslähtöiseksi lisäämällä sähköistä asiointia, jonka lisäksi asiakaspalvelua on yhdeksässä pisteessä eri puolilla Helsinkiä.

Opetus toteutetaan kuudessa alueopistossa, jotka ovat eteläinen, itäinen, keskinen, koillinen, läntinen ja pohjoinen alueopisto. Alueopiston toiminta-alue on alueellinen suurpiiri. Poikkeuksena itäinen alueopisto, joka toimii itäisen, kaakkoisen ja Östersundomin alueella.

Opiston merkitys kasvaa uusien asukkaiden juurruttamisessa paikkakunnalle. Erilaisten ihmisten kohtaamiset opiston opintoryhmissä ovat tärkeitä yhteisöllisyyden syntymisen hetkiä. Omaehtoisesta opiskelusta saatava oppimisen ilo tukee myös työelämässä mukana olevien jaksamista ja elinikäistä oppimista.

4. Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2009–2012 työväenopiston toiminnassa

Kaupungin strategiaohjelmassa (s. 11) sanotaan:

Helsinki tarjoaa monimuotoisen, innovatiivisuutta ja kouluviihtyvyyttä lisäävän sekä elinikäistä oppimista tukevan oppimisympäristön, joka yhdistää opetuksen, kulttuurin, liikunnan ja vapaan sivistystyön palvelut kumppanuuksien avulla seudun muiden toimijoiden resursseihin. Monikulttuurista ja monimuotoista Helsinkiä kehitetään osaamisen, hyvinvoinnin ja kilpailukykyyn voimavarana.

Toimenpiteet:

- Toteutetaan kulttuurin ja liikunnan sekä muita toimialoja yhdistäviä kumppanuushankkeita monimuotoisen oppimisen edistämiseksi
- Toteutetaan monihallintokuntaisia kokeiluhankkeita luovuuden ja sivistyksen edistämiseksi. Yhdistetään kaupungin sivistystoimen ja muiden kumppaneiden resursseja ja osaamista palvelujen kehittämiseksi ja tilojen yhteiskäytön lisäämiseksi
- Toteutetaan keskuskirjasto valtion ja muiden yhteistyötahojen kanssa

Opiston toiminta vastaa strategiaohjelman 2009–2012 tavoitteiseen *hyvinvointi ja palvelut*. Opiston toiminnalla on myös vaikutusta kilpailukykyyn, osin kaupunkirakenteeseen ja asumiseen. Hyvinvointi ja palvelut-tavoitteen osioista opiston kannalta painavimmat ovat terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen sekä oppimisen ja osaamisen avulla hyvinvoinnin ja työllisyyden lisääminen. Viimeksi mainitun mukaan Helsinki vahvistaa sivistystä ja kulttuuria hyvinvoinnin ja kilpailukykyyn perustana. Tavoitteena on helsinkiläisten osaamisen ja onnellisuuden lisääntyminen. Opisto tuottaa kulttuurin käyttäjiä ja toimijoita. Opisto tar-

joaa laajan, lähiöissä ja eri alueilla toteutuvan taide- ja taitoalojen opetusohjelman. Tarjonnassa hyödynnetään yhteistyötä eri kumppanien kanssa.

Aikuisopetuksella ja vapaalla sivistystyöllä on keskeinen rooli elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien tarjoajana Helsingissä. Taloudellisen taantuman aikana moni kuntalainen elää epävarmuudessa niin oman työn, toimeentulon kuin myös yhteiskunnan tulevaisuuden näkymien puolesta. Omaan tulevaisuuteen ja osaamisen kehittämiseen liittyvän koulutuksen ja kulttuurin tarve kasvaa taantuman aikoina. Niiden avulla yksilö ja sitä kautta myös yhteisö saa uskoa tulevaisuuteen.

Opisto tarjoaa laajan aine- ja aluekohtaisen opetussuunnitelman, kursien lukumäärä on vuosittain noin 4 500 ja opetusohjelma koostuu 17 eri oppiaineryhmästä.

Kurssimaksuja nostettiin 11 prosentilla syksyllä 2009. Lisäksi on tarjolla lukuisia maksuttomia yleisluentoja, avoimia mikrotupia ja ohjattua tietoyhteiskuntavalmiuksien harjoittelua sekä henkilökohtaisia alennusperusteita kurssimaksuista.

Opetussuunnitelma uudistuu jatkuvasti oppiaineiden painopisteiden ja helsinkiläisten aikuisten koulutustarpeiden muutosten myötä, joissa korostuu laajan yleissivistyksen merkitys nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa.

Opetusmenetelmiä kehitetään aikuisopetuksen ja -opiskelun vaatimuksia vastaavasti. Erityisesti huomio on viime vuosina ollut avoimissa oppimisympäristöissä ja -muodoissa, esimerkkinä sosiaalinen media. Vertaisohjaajatoiminta ja heidän koulutuksensa tuo uutta aikuisoppimiseen. Opetusmenetelmien tärkeänä tukena on tilojen soveltuminen aikuisopetukseen ja ”opisto oppimisen olohuoneena” -konsepti, joka painottaa viihtyisän oppimisympäristön merkitystä.

5. Helsingin työväenopiston historiaa ja alueellisten opistojen synty

Taustaa

Helsingin työväenopiston juuret ulottuvat 1800-luvun lopulle. Työväenopiston perustamista olivat vauhdittamassa useat tekijät. Yhteiskunnallisen rakennemuutoksen seurauksena Suomeen syntyi työväenluokka ja sen mukana työväenyhdistykset. Nämä olivat kantavia voimia tiellä, joka johti työväenopistojen perustamiseen. Toinen tärkeä tekijä oli yleisen kansanvalistuksen viriäminen. Valistusaatteelle oli ominaista usko siihen, että järki ja tieto ratkaisevasti vaikuttavat edistykseen. Kansanvalistustyö tarkoitti kaikkea kansaan kohdistuvaa opetusta ja sivistystyötä. Kun siihen liitettiin sana ”vapaa” tarkoitettiin koulun ulkopuolella lähinnä aikuisiin kohdistuvaa kansanvalistustyötä. Autonomian ajan loppupuolella alettiin kansanvalistuksen sijasta puhua yhä enemmän kansansivistyksestä. ”Valistus”-sanan korvaaminen sanalla ”sivistys”

merkitsi huomattavaa muutosta myös toiminnan sisältöön. Valistuksella tarkoitettiin ihmisen tiedollista kehitystä, ”sivistys”-sanalla oli ihmisolemuksesta monipuolisemmin koskeva merkitys. Sivistäminen merkitsi ihmisen kokonaispersoonallisuuden, sekä älyllisten kykyjen että tunne-elämän kehittämistä.

Kolmas tekijä, joka antoi herätteitä työväenopistojen syntymiseen oli Tukholmaan 1880 perustettu Ruotsin ensimmäinen työväenopisto. Suomessa työväenopistoasia tuli esille viisi vuotta myöhemmin eli 1885, jolloin solmittiin ensikontakti Tukholman työväenopistoon. Vuoden 1891 valtiopäivillä työväenopistoasia oli seuraavan kerran esillä ja silloin ehdotettiin valtionapua työväelle pidettäviä kursseja ja luentoja varten. Aika ei kuitenkaan vielä ollut kypsä työväenopiston perustamiseen ja ehdotus hylättiin. Vuosisadan vaihteeseen mennessä asia eteni niin pitkälle, että 1899 perustettiin Suomen ensimmäinen työväenopisto Tampereelle.

Alkuaskeleet

1913 Helsingin kaupunginvaltuusto perusti Helsingin kaupungin työväenopiston.

1914 Työväenopisto aloitti toimintansa suomenkielisenä ja ruotsinkielisenä osastona. Opiston opetus oli aluksi suunniteltu pääasiassa luentokurssien ohjelman mukaan. Yleisillä luennoilla oli alkuvuosina tärkeä sija opetuksessa. Yleensä suosittiin luentosarjoja mutta myös kerta-luentoja järjestettiin. Työväenopiston molemmat osastot joutuivat aloittamaan toimintansa vuokralaisina kouluissa ja muissa sopivissa huoneistoissa. Juhlat ja yleiset luennot pidettiin Työväentalon ja Koiton juhlasaleissa. Opintopiirit kokoontuivat useissa eri paikoissa, kouluilla ja mm. Kallion kirjastossa.

1914/1915 Opetusta annettiin luentojen lisäksi ainekirjoituksessa, englannin, venäjän ja ruotsin kielessä, kirjanpidossa, laskennossa, laulusa, oikeinkirjoituksessa ja piirustuksessa.

1924 Opetustoiminta aloitettiin Käpylässä

1927 Suomenkielinen osasto sai oman talon Helsinginkatu 26:een. Opistotalo rakennettiin arkkitehti Gunnar Taucherin piirustusten mukaan 1920-luvun klassismin hengessä ja se oli valmistuessaan ensimmäinen työväenopistorakennus Suomessa, joka oli kokonaan suunniteltu ja rakennettu omaan käyttöön.

1929 Osastot itsenäistyivät suomenkieliseksi ja ruotsinkieliseksi työväenopistoksi.

Kasvun ja laajenemisen aika

1960-luku oli työväenopistossa muutosten aikaa. Silloin saatiin Suomessa aikaan uusi valtionapulaki, jonka mukaan opistot saivat apua 70 % menoistaan. Muutenkin opistojen toimintaedellytyksiä parannettiin. Suomessa alettiin perustaa vilkkaasti työväenopistoja etenkin maaseudulle.

Helsingissä opistotoiminta levisi esikaupunkeihin, joihin oli muuttanut runsaasti uutta väkeä. Alueopistot saivat tiloja ja alueiden elinvoimaisuus alkoi päästä näkyville

Helsingin vanhimmat lähiöt syntyivät yli 60 vuotta sitten. 1950-luvulla syntyi Maunula. Lähiöt kasvoivat nopeasti. Työväenopiston johtokunnan aloitteesta opisto aloitti lähiöissä opetuksen. Toisaalta lähiökoulujen rehtorit mm. Kannelmäen silloisen kansakoulun rehtori Rauni Aaltonen esitti työväenopistotoiminnan aloittamista Kannelmäessä 1950-luvulla.

Ennen tätä oli opintopiirejä jo perustettu itäiselle ja pohjoiselle esikaupunkialueelle. Varhaisimmat näistä olivat Käpylään 1924 perustetut keskustelupiiri sekä kirjanpidon ja laskennon opintopiirit. Vähitellen opintopiirejä syntyi myös Oulunkylään, Malmille, Tapanilaan, Puistolaan, Pakilaan ja Maunulaan. Idässä toiminta alkoi Herttoniemessä, jonne perustettiin 1956 keskustelupiiri ja pari englannin opintopiiriä. Roihuvuoressa alkoi vuotta myöhemmin keskustelupiirin ja näyttämöpiirin toiminta.

1965 Perustettiin itäinen, pohjoinen ja Meilahden sivuosasto.

1966 Perustettiin Lauttasaaren osasto.

1967/68 Ilmoittautuneiden opiskelijoiden lukumäärä ylitti ensimmäisen kerran 10 000 opiskelijan rajan.

1970 Perustettiin Kannelmäen osasto.

70-luku oli kasvun aikaa: silloin kasvoivat opiskelijamäärät ja myös päätoimista henkilökuntaa alkoi tulla opistoon lisää. Ennen 70-lukua opistossa oli rehtorin lisäksi ainoastaan yksi päätoiminen opettaja. Pääosan opetuksesta ovat kaikkina aikoina hoitaneet tuntiopettajat.

1976/77 Opistossa ylitettiin 20 000 opiskelijan määrä.

1978 Kotitalous- ja kuluttajalautakunnan toiminta kokonaisuudessaan siirtyi työväenopistoon.

1978 Avattiin keskisessä alueopistossa Taidekeskus Pengerkadulla Kalliossa.

1979/80 Opistossa opiskeli yli 25 000 opiskelijaa.

1981 Alkoi avoimen korkeakoulun (nykyinen avoimen yliopiston) opetus

1985 Työväenopiston osastojakoa tarkistettiin ja osastot alkoivat noudattaa Helsingin suurpiirijakoa.

1988 Osastot muuttuivat alueopistoiksi, joita johtavat aluerehtrit.

1989 Perustettiin keskinen alueopisto. Opistossa oli tämän jälkeen kuusi alueellista opistoa; itäinen, pohjoinen, koillinen, läntinen, eteläinen ja keskinen alueopisto.

1990 Syntyi apulaisrehtorin johtama kehittämissyksikkö, johon kuuluivat johtavat opettajat, kirjasto, avoin oppimiskeskus Aino ja av-keskus.

Työväenopisto ja palvelukeskukset

Yhteistyötä aluekirjastojen kanssa harjoitettiin alusta alkaen. Vanhusten palvelukeskukset aloittivat toimintansa 1970-luvun lopulla. Ikäihmisille tarkoitettu toiminnassa työväenopiston kurssit ja luennot olivat keskeisellä sijalla palvelukeskusten aloittaessa toimintaansa. Palvelukeskukset tarjosivat puitteet ja työväenopisto tarjosi sisällöt. Toiminta suunniteltiin yhteistyössä asiakkaiden toivomusten mukaan. Tiedotusta ja opiskelijoiden rekrytointia hoidettiin yhdessä ja erikseen. Molemmat hallintokunnat hyötyivät. Eniten hyötyivät palvelukeskusten asukkaat ja asiakkaat. Palvelukeskukset tulivat 1975 Kontulaan, Suursuolle, Malmille, Riistavuoreen, ja Meilahden virkistyskeskukseen.

Palvelukeskuksissa ikäihmisille tarkoitettujen kurssien olivat alussa ilmaisia. Myöhemmin eläkeläiskurssien hinnat olivat puolet tavallisten kurssien kurssimaksusta. Näin ikäihmisille suunnattu päiväopetus sai alkunsa. Myöhemmin tiloja voitiin hyödyntää myös muussa opetuksessa. Joidenkin palvelukeskusten ja ikäihmisten opetustilojen toiminnan tavoitteeksi tuli edistää vuorovaikutusta palvelukeskuksen ja sitä ympäröivän asuinalueen asukkaiden kanssa. Lähialueen asukkaita toivottiin mukaan palvelukeskuksien ja opiston toimintaan.

Työväenopisto ja kulttuurikeskukset eli "Monitoimitalot"

Työväenopisto aloitti toimintansa lähiöissä 1960-luvulla. Toiminta laajeni 1970-luvulla varsin voimakkaasti. Opiston toimintaperiaatteeksi tuli olla ensimmäisenä mukana uudella asuinalueella tarjoamassa kaupunkiin muuttaville uusille asukkaille aikuisopetus- ja harrastusmahdollisuuksia.

Opiston toiminta alkoi rakentua usein koulun ja sen yhteydessä olevan kirjaston ympärille. Opisto oli alusta lähtien vuokralaisena kouluilla ja kerhotiloissa sekä rakentumassa olevissa nuorisotiloissa. Toimintaa

suunniteltiin mihin tahansa tilaan, jossa alueella voitiin opetusta järjestää.

Alueellisten kulttuurikeskusten perustamisen myötä työväenopiston toiminta monipuolistui; opisto sai tilat alueelliselle ja aikuisten fyysisten mittojen mukaiselle opetukselle.

Ensimmäiset aikuisille suunnitellut tilat olivat Opistotalossa, joka oli rakennettu jo 1920-luvulla. Itäkeskukseen Stoaan vuonna 1984 valmistuneet tilat olivat ensimmäiset lähiöissä olevat opiston omat tilat. Kesti lähes kymmenen vuotta ennen kuin vastaavat monitoimitalot valmistuivat Kannelmäkeen ja Malmille. Molemmissa taloissa työväenopisto oli alusta alkaen toimijana mukana.

1990-luvulla pohjoisella alueella opisto sai omia tiloja Oulunkylän palvelukeskuksessa (Oulunkylätalo) sekä eteläisellä alueella Kaapelitehtaalle. Vuosaaren alueelle 2001 valmistuneeseen Vuotaloon rakennettiin opistolle tiloja.

Omien tilojen merkitys opiston toiminnalle

Omien tilojen saanti oli merkittävää, sillä ne mahdollistivat laajan toiminnan; voitiin tarjota aikuisille mahdollisuuden opiskella heidän vapaa-aikoinaan. Opetusta voitiin järjestää sekä päivällä että illalla ja myös viikonloppuisin – seitsemänä päivänä viikossa. Opisto on arkisin auki aamukahdeksasta iltakymmeneen ja viikonloppuna päiväsaikaan.

Nykyään jokaisella alueopistolla on oma toimipaikkansa, jossa opetustilojen lisäksi on alueellinen toimisto ja opetushenkilöstön työtiloja. Läntisellä ja pohjoisella alueopistolla on omia opetustiloja kahdessa toimipaikassa, keskisellä ja itäisellä alueopistolla kolmessa toimipaikassa. Itäisellä alueopistolla on toimisto- ja työtilat sekä itäisen että kaakkoi-sen suurpiirin alueella. Alueopistorajat eivät sido opiskelijoita. He voivat opiskella missä alueopistossa tahansa riippumatta asuinpaikasta.

Omat opetustilat mahdollistavat säännöllisen iltakurssitarjonnan lisäksi päiväopetuksen, viikonloppuopetuksen ja lyhytkurssit sekä mahdollisuuden toteuttaa opetusta varsinaisen lukukauden ulkopuolella: touko-kesä ja elokuussa. Omat opetustilat on suunniteltu ja mitoitettu aikuisille ja niissä on opiston opetuksen luonne voitu ottaa huomioon.

Etenkin kädentaitojen ja muiden erityistiloja vaativien aineiden kohdalla aikuisopetus poikkeaa välineiltään ja toimintatavoiltaan kouluopetuksesta. Esimerkiksi sellaiset ainekokonaisuudet kuten kuvanveisto, grafiikka, kudonta, huovutus, kankaanpainanta ja -värjäys, orkesteri, kuorot tai teatteriryhmät eivät ole toteutettavissa koulujen tiloissa.

Erikoisluokkia vaativa opetus toteutetaan valtaosaltaan opiston omissa tiloissa teknistä työtä lukuun ottamatta. Erikoisluokiksi opisto määrittelee taide-, käsityö, musiikkitalat, it-, kudonta- ja kotitaloustilat sekä kieli-

studiot. Yhteiskäyttö eri oppilaitosten kesken on hankalaa oppiaineissa, joissa käytetään paljon erilaisia koneita ja laitteita (mm. ompelukoneet, neulekoneet, keramiikkauunit, dreijat). Laitteet vaativat jatkuvaa käytön seurantaa, huoltoa ja ajoittaista uusimista. Kouluilta on vaikeaa löytää tilaa koneiden, laitteiden, muun tarvittavan kalusteen ja oppilastöiden varastointiin. Säilytystila on ehdoton edellytys monille kursseille.

Omat tilat mahdollistavat myös henkilökunnalle työtilat. Kouluilla ja vanhusten keskuksissa ei ole opettajille minkäänlaisia työtiloja. Omisakaan tiloissa opettajien tiloja ei tällä hetkellä ole riittävästi.

Omissa tiloissa aloittivat myös alueelliset asiakaspalvelutoimistot, joita on yhteensä yhdeksän.

Työväenopiston toiminta on tullut näkyväksi lähiöissä ja siitä on muodostunut lähiöiden asukkaille itsestään selvä alueellisen palvelun muoto. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa aikuisopetuspalvelujen korkea taso takaa lähiöiden elinvoimaisuuden

Alueellisissa kulttuurikeskuksissa Stoassa, Kanneltalossa, Malmitalossa toimivat eri hallintokunnat tekevät monipuolista yhteistyötä ja tukevat toistensa toimintaa. Tiloja käytetään yhteisesti asukkaiden tarpeiden mukaan ilman laskutusta silloin, kun ne hallintokunnan omalta toiminnalta ovat vapaina.

Kulttuurikeskuksissa on mahdollista myös opiston muu toiminta: näyttelyt, konsertit, matineat ja teatteriesitykset, jotka ovat olennaisena osana opetusta. Näin opiskelijoille tarjoutuu foorumi omien töiden esittämiseen. Opiskelijoille on tärkeää saada töitään ja esityksiään kaupunkilaisten nähtäville. Se tukee heidän omaehtoista opiskeluaan.

Toisaalta opetuksen tulosten esiin tuomisella voidaan tavoittaa uusia opiston työstä ja kulttuurikeskuksen toiminnasta kiinnostuneita kävijöitä.

Kulttuurikeskukset ja muut omat tilat luovat hyvät olosuhteet ja yhteistyömallin, jossa opiskelijoiden luovuus ja oppimishalu tulevat mahdolliseksi.

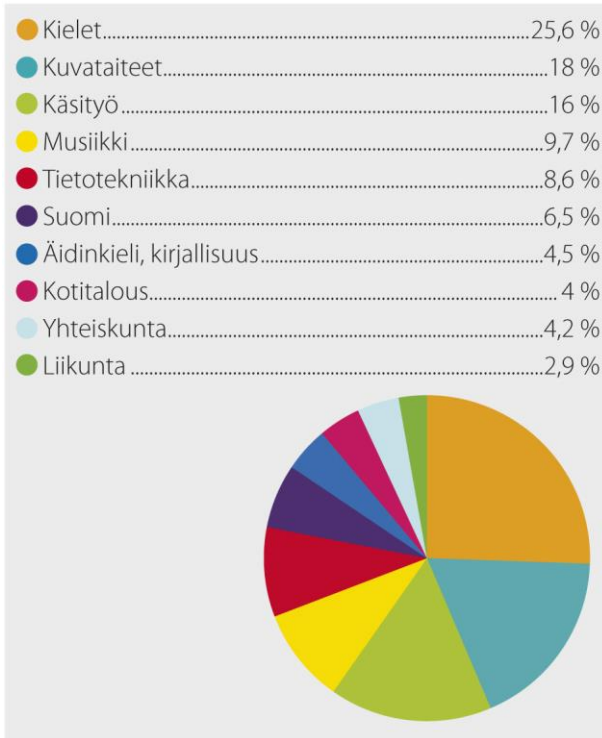
6. Työväenopiston palveluverkon tarkastelu 2009

Vuosi 2008 oli Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston 94. toimintavuosi. Vuoden aikana opetusta toteutettiin yhteensä 100 570 tuntia: 4 448 kurssia ja 282 luentoa.

Kurssilaisten lukumäärä oli 69 602. Opiskelijoiden ikä jakautui seuraavasti: 20–24-vuotiaita 3,5 %, 25–34-vuotiaita 19,3 %, 35–44-vuotiaita 16,3 %, 45–54-vuotiaita 16,9 %, 55–64-vuotiaita 19,7 % ja yli 65-vuotiaita 22,6 % opiskelijoista. Opiskelijoista naisia oli 77,6 % ja miehiä 22,4 %.

Opetustuntien jakautuminen ainealoittain 2008

Vuoden 2008 lopussa vakinaisessa työsuhteessa oli 103 henkilöä. Muita työntekijöitä, mukaan lukien tuntiopettajat, oli yhteensä 1 190.

Tilat

Opistolla on vuoden 2010 alussa 12 omaa täysiaikaista opetustilaa, joissa opiston opetuksesta järjestetään noin 81 %.

Ulkopuolisissa tiloissa opetusta on järjestetty noin 60 opetustilassa, joista suurin osa on peruskoulujen tiloja. 18 on maksuttomia tiloja, lähinnä vanhusten palvelu- ja virkistyskeskuksia. Koko opiston opetuksesta noin 16 % tapahtuu ulkoa vuokratuissa tiloissa ja 3 % maksuttomissa tiloissa.

6.1. Eteläinen suurpiiri

Käsittää Vironniemen, Ullanlinnan, Kampinmalmin, Taka-Töölön ja Lauttasaaren peruspiirit. Vuonna 2009 asukkaita oli 98 058. Vuonna 2018 arvioitu määrä on 105 080 (lisäys 7 022).

Eteläinen alueopisto

Opetustunteja	11 041
Kursseja	470
Luentoja	26
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	5 918
Vakituinen henkilökunta	8

Omat tilat

Kaapelitehdas, Tallberginkatu 1, Ruoholahti

Kaapelitehdas on Suomen suurin kulttuurikeskus. Kaapelilla toimii työväenopiston lisäksi mm. kolme museota, tanssiteattereita, taidekouluja sekä lukuisia taiteilijoita, bändejä ja yrityksiä. Kaapelilla työskentelee päivittäin noin 900 ihmistä ja pelkästään lyhytaikaisesti vuokrattavissa tapahtumatiloiissa vieraillee vuoden aikana yli 200 000 ihmistä.

Valmistuessaan vuonna 1954 Kaapelitehdas oli Suomen suurin rakennus. Tilojen vuokrauksesta, rakennuksen peruskorjaamisesta ja kokonaisuuden kehittämisestä vastaa Kiinteistö Oy Kaapelitalo. Yhtiön omistaa Helsingin kaupunki.

Työväenopiston tilat, yhteensä 1 346 m², sijaitsevat Kaapelitehtaan C-rapun 3. kerroksessa. Tilat käsittävät seitsemän luokkaa, alueopiston toimiston ja henkilökunnan työhuoneita sekä varastotiloja. Lisäksi opisto on vuokrannut talon kellarista opetuskäyttöön bänditilan, 42 m².

Kaapelitehtaan tilat saatiin opiston käyttöön vuodenvaihteessa 1994/95. Tilat saneerattiin silloisen tarpeen ja toiveiden mukaisiksi "taidepainotteisiksi" opetustiloiksi. Myöhemmin vuonna 2004 kokonaisuuteen lisättiin vielä kaksi luokkatilaa: tietotekniikan luokka ja kieliluokka.

Kaapelilla on nykyisin seitsemän luokkaa, joista kuusi on erikoisluokkia: kuvataide (2), kielet, käsityö, musiikki, tietotekniikka.

Tilojen käyttöaste

Kaapelin tilat ovat työväenopiston ainoat aikuisten opetuskäyttöön soveltuvat omat tilat alueella. Vuonna 2008 alueopiston opetuksesta 71 % (7 900 tuntia ja 378 kurssia) järjestettiin Kaapelitehtaalla. Opetusta on keskimäärin yli 1 100 tuntia per luokka. Opetuskaudella luokat ovat käytössä aamusta iltaan ja lyhytkurssien käytössä useimpina viikonloppuina. Iso aulatila toimii yhteisenä olohuoneena ja aulaassa järjestetään myös alueopiston näyttelyt, konsertit ja erilaiset tapahtumat. Tilassa on myös asiakastietokoneita ja tarpeen mukaan vertaisohjausta niiden käyttöön.

Omien tilojen profiloituminen

Kaapelitehtaan tilat suunniteltiin taidepainotteisiksi opetustiloiksi. Kuvataiteen käytössä on kaksi isoa luokkaa, joten mm. monipuolinen kuvanveiston opetus on ollut mahdollista. Musiikinopetus on painottunut muita alueopistoja enemmän kevyeen musiikkiin, mikä sopii Kaapelitalon profiiliin hyvin. Käsityön puolella on voitu toteuttaa monenlaisia teknisen työn kurssuja kuvanveiston verastilassa. Myös monipuolinen viikonloppukurssitarjonta on paikan leimallinen piirre.

Muut alueella toimivat vapaan sivistystyön laitokset

Eteläisen suurpiirin alueella on Toimelan vapaaopisto Punavuorella ja ruotsinkielinen työväenopisto Arbis Etu-Töölössä. Kesäyliopisto järjestää opetusta kantakaupungissa ja monenlaiset kulttuurilaitokset toimivat alueella.

Esteettömyys tiloihin

Kaapelitehtaan tiloihin on esteetön pääsy pyörätuolilla, joskin iso, sokkeloinen talo voi olla ensikertalaiselle vaikeasti hahmottuva.

Yhteistoiminta muissa tiloissa

Kaapelitehtaan ulkopuolelle jäävä opetus järjestetään peruskoulun ala-asteella iltaisin ja eläkeläisten palvelukeskusten ilmaisissa tiloissa päivisin. Koska opetusta on keskitetty maksimaalisesti Kaapelitalon tiloihin, muihin vuokratiloihin jää vain toiminnasta 29 % eli noin 130 kurssia vuosittain.

1. Resson peruskoulu,
Pajalahden ala-aste

Resson peruskoululla Kampissa on opetusta maanantai, keskiviikko- ja torstai-iltaisin, pääasiassa kielten kurssuja sekä muutama musiikin kurssi ja käsityönkurssi, yht. 61 kurssia vuonna 2008.

Pajalahden ala-asteella Lauttasaarella kokoontuvat ainoastaan jooga-kurssit maanantai-iltaisin.

2. Kampin palvelukeskus
Töölön palvelukeskus

Palvelukeskuksissa järjestetään kurssuja eläkeläisille ja työttömille. Kurssimaksut ovat 50 % normaalihinnoista. Tilat ovat opistolle ilmaisia. Ohjelmissa on kieliä, kirjallisuutta, näyttämö- ja ilmaisaineita, kuvataidetta ja liikuntaa, yhteensä 32 kurssia. Töölön palvelukeskuksen tilojen saneerauksen ajaksi 2008–2009 opetus on siirretty väliaikaisesti muihin tiloihin.

3. Muut tilat
Lauttasaaren kirjasto, Palvelukeskus Merikaari Lauttasaari

6.2. Läntinen suurpiiri

Käsittää Reijolan, Munkkiniemen, Haagan, Pitäjänmäen ja Kaarelan peruspiirit. Vuonna 2009 asukkaita oli 100 695. Vuonna 2018 arvioitu määrä on 103 538 (lisäys 2 843).

Läntinen alueopisto

Opetustunteja	14 604
Kursseja	633
Luentoja	53
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	8 867
Päätoiminen henkilökunta	11

Omat tilat

Kanneltalo, Klaneettitie 5, Kannelmäki

Kanneltalossa sijaitsevat läntisen alueopiston hallinto- ja toimistotilat, asiakaspalvelutoimisto sekä osa opettajien työtiloista. Talossa on erikoisluokkia: tietotekniikka-, musiikki-, tekstiilityö- ja kuvataideluokka, opetuskeittiö, auditorio ja yksi tavallinen kieliluokka. Tiloissa on myös valokuvauslaboratorio sekä kaksi varastotilaa. Lukuvuoden 2009 tuntimäärä on noin 6 200 tuntia.

Lukukausien aikana iltaisin tilat ovat koko ajan käytössä. Päivisin tiloissa on omaa opetusta ja muuta toimintaa: kokouksia, vapaata harjoittelua yms. Tiloja annetaan vastikkeetta muiden Kanneltalon hallintokuntien käyttöön päiväsaikaan ja vuokrataan ulkopuolisille.

Kulttuuriasiainkeskuksen hallinnoimissa tiloissa (konserttisali, Galleria, ala-aula) on opiston tilaisuuksia: näyttelyitä, konsertteja, matineoita. Nuorisotilan keramiikkaluokka on opiston käytössä vastikkeetta yhden illan viikossa.

Näyttelijäntie 14, II kerros, Pohjois-Haaga

Näyttelijäntien tilassa on toinen opiston asiakaspalvelutoimistoista. Yläkerrassa on kieliluokka, musiikkiluokka, sali, askartelutila sekä keittiö. Tila voidaan jakaa kolmeksi opetustilaksi sekä avoin oppimisympäristö. Se on saatu opistolle ehdolla, että sitä vuokrataan opetusaikojen ulkopuolella alueen eläkeläisille.

Näyttelijäntie 14 pohjakerros

Tila on lähinnä kankaankudonnan opetukseen. Tilassa on kankaankudonnan teorialuokka, kudontaluokka kangaspuineen, tekstiiliopetustila, märkätila, oppilaiden sosiaalitila-keittiö, aula ja varastotila. Tiloissa järjestetään myös kankaankudonnan kesäopetus, joten tila on ympärivuorokautisesti käytössä.

tisessa käytössä. Lukuvuoden opetustuntimäärä vuonna 2008 on molemmissa Näyttelijäntien tiloissa noin 4 400 tuntia.

Tilojen neliömäärät

Kanneltalo 957 neliötä (sisältää jyvityksen aulasta ja käytävistä)
Näyttelijäntie 14 II kerros 425 neliötä
Näyttelijäntie 14 pohjakerros 370 neliötä
Näyttelijäntie 14 varasto noin 40 neliötä

Valmistumisvuodet

Kanneltalo 1992, Näyttelijäntie 14 II kerros 1986 opiston käyttöön,
Näyttelijäntie pohjakerros 1999 opiston käyttöön, Näyttelijäntien varasto 2003

Laajennukset, muutostyöt

Kanneltaloa ei ole toistaiseksi peruskorjattu tai muulla lailla muutettu. Kanneltalon laajennusta on suunniteltu vuodesta 2002, joka toisi opistolle hieman lisätilaa.

Näyttelijäntie 14

Vuosina 2000–2003 Tilakeskus teki remontin, jossa siistittiin pintoja, rakennettiin uusi ajanmukainen toimistotila, opettajille työhuone, musiikkiluokan äänieristys ja parannettiin valaistusta ja ilmastointia. Myöhemmin uusittiin talon ikkunat ja korjattiin ulkovuoraus. Vuonna 2008 kiinteistössä tehtiin putkiremontti, jonka vuoksi osa opetustiloista oli poissa käytöstä viisi kuukautta.

Omien tilojen profiloituminen

Kanneltalo on monimuotoinen ja monikulttuurinen opetuksen ja kulttuuritapahtumien keskus.

Näyttelijäntien II kerroksessa on mahdollista opettaa tanssia ja kevyttä liikuntaa. Siellä on kieliluokka, kuvataideopetustila ja musiikinopetustila. Kaikkia tiloja käytetään muuhunkin opetukseen tarpeen mukaan. Lisäksi on tietotekniikan avoin oppimisympäristö ja itseopiskelutila. Näyttelijäntien yläkerta profiloituu siis varsin monipuolisen opetuksen ja yhteistyön tilaksi.

Muut alueella toimivat vapaan sivistystyön oppilaitokset: Alueella toimii Helsingin aikuisopisto.

Esteettömyys

Kanneltalossa esteettömyys toteutuu. Talon kaikkiin tiloihin pääsee pyörätuolilla.

Näyttelijäntie 14

Toiseen kerrokseen on pitkät ja jyrkät portaat, mikä hankaloittaa liikku-
mista. Pohjakerroksessa tilaan johtavalla kulkuväylällä on matalat por-
taat. Niistä ja avattavasta ovesta selviämiseen tarvitaan apua, jos kulje-
taan pyörätuolilla.

Yhteistoiminta muissa tiloissa ja vuokratiloissa

Koulujen iltakäyttö:

Lukuvuonna 2008–2009 on ollut opetusta seuraavilla kouluilla:

Meilahden ala-aste ja ylä-aste, Reijola

Haagan peruskoulu

Munkkivuoren ala-aste

Strömbergin ala-aste

Pitäjänmäen peruskoulu

Pelimannin ala-aste

Kannelmäen peruskoulu

Opiston opetusta on useissa vanhusten paikoissa:

Hoivapalvelukeskus Tilkka, Mannerheimintie 164

Riistavuoren vanhusten keskus, Isonnevantie 28

Munkkiniemen palvelutalo, Laajalahdentie 30

Meilahden virkistyskeskus, Heikinniementie 2

Korttelitupa Kotipirtti, Kauppalantie 44

Korttelitupa Ystäväntupa, Kauppalantie 44

Palvelukeskus Kotikallio, Kyläkirkontie 6–10

Pitäjänmäen-Konalan korttelikerho, Vähäntuvantie 4

Muut tilat

Työväenopisto saa käyttää nuorisotalon keramiikkaluokkaa sekä Kult-
tuuriasiainkeskuksen Galleriaa ja konserttisalia vastikkeetta. Vuonna
2008 aloitetut neuvottelut Tolarin hammashuoltotilojen muuttamisesta
läntisen opetustiloiksi kariutuivat.

6.3. Keskinen suurpiiri

Käsittää Kallion, Alppiharjun, Vallilan, Pasilan ja Vanhankaupungin pe-
ruspiirit. Vuonna 2009 asukkaita oli 76 677. Vuonna 2018 arvioitu mää-
rä on 85 241 (lisäys 8 564).

Keskisen alueopisto

Opetustunteja	24 940
Kursseja	977
Luentoja	103
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	16 390
Päätoiminen henkilökunta	18

Omat tilat

Opistotalo, Helsinginkatu 26, Kallio
Keskisen alueopiston opetustilat ja hallinto
Tiloissa toimii myös koko viraston hallinto

Erityistiloja mm. juhlasali, kahvio, opetuskeittiö, av-keskus, kirjasto, avoimet oppimisympäristöt Aino, Ilmari

Taidekeskus, Pengerkuja 6, Kallio
Keskisen alueopiston kuvataideopetus

Mäkelänkatu 45, Vallila
Keskisen alueopiston käsityö- ja kotitalousluokka

Tilojen neliömäärät (m²) ja valmistumisvuodet:

Opistotalo 7 615 m², 1926
Taidekeskus 1 367,5 m², 1930-luku
Mäkelänkadun tilat 249 m², 1930-luku

Mahdolliset laajennukset ja muutostyöt

Opistotalossa tehtiin laajennus 1959 ja peruskorjaus 2010.

Tilojen käyttöaste

Opistotalossa opetusta on järjestetty koko lukukauden maanantaista sunnuntaihin. Tiloissa pidetään myös esityksiä, konsertteja ja näyttelyitä läpi vuoden. Tiloja vuokrataan eri tilaisuuksiin. Opistotalo on toiminut vuosia armeijan kutsuntajärjestelyjen paikkana

Taidekeskus

Kuvataideopetusta järjestetään koko lukuvuoden. Satunnaista vuokrausta ulkopuolisille

Mäkelänkadun tila

Opetusta on koko lukuvuoden. Tiloja ei vuokrata ulos.

Omien tilojen profiloituminen

Opistotalo on vanhan opiston pääpaikka ja eräänlainen identiteettisymboli. Se on monimuotoinen opetus- ja kulttuuritapahtumien keskus.

Taidekeskus
Laaja-alaista kuvataideopetusta keskusta-alueella

Mäkelänkadun tilat
Alueopiston toinen opetuspiste käsityön ja kotitalouden opetukselle.
Sinne on keskitetty erityisryhmien opetus.

Muita alueella toimivia aikuisoppilaitoksia: Kallion vapaaopisto

Esteettömyys tiloihin

Opistotalossa esteettömyys on huomioitu. Taidekeskus on vaikea liikuntaesteisille. Mäkelänkadun tilat ovat mahdolliset liikuntaesteisille

Yhteistoiminta muissa tiloissa ja vuokratiloissa

Koulujen iltakäyttö tarvittaessa, Kinaporin palvelukeskus

Muut tilat

Henkilöstökeskuksen koulutustila Ensi Linja 1, avoin yliopisto-opetus, Villa Kivi -kirjallisuustilaisuudet, Helsingin Evankelinen Opisto – avoin yliopisto-opetus

6.4. Pohjoinen suurpiiri

Käsittää Maunulan, Länsi-Pakilan, Tuomarinkylän, Oulunkylän ja Itä-Pakilan peruspiirit. Vuonna 2009 asukkaita oli 41 058. Vuonna 2018 arvioitu määrä on 37 910 (vähennys 3 148).

Pohjoinen alueopisto

Opetustunteja	10 778
Kursseja	506
Luentoja	31
kurssilaisia (kurssin suorittaneet)	6 966
Päätoiminen henkilökunta	10

Omat tilat

Pohjoisessa alueopistossa on kaksi omaa tilaa: Rajametsäntien opetushuoneisto Maunulassa ja Oulunkylän palvelukeskuksessa, Kylänvanhimmantie 25, olevat tilat.

Rajametsäntie 32	112 m ²	1950-luku
Kylänvanhimmantie 25	678,5m ²	1992

Oulunkylän palvelukeskuksessa olevat työväenopiston tilat (Oulunkylätalo) sijaitsevat samassa rakennuksessa nuorisoasiainkeskuksen kanssa. Vuonna 1992 valmistuneeseen palvelukeskukseen kuuluvat –

eri rakennuksessa – myös terveys- ja sosiaalivirasto. Kirjasto on työväenopisto ja nuorisoasiainkeskuksen välittömässä läheisyydessä.

Oulunkylätalossa on viisi luokkaa: kieli-, musiikki-, tietotekniikka-, kuvataide – ja käsityöluokat. Tilat ovat kahdessa kerroksessa. Talossa ovat myös pohjoisen alueopiston vähäiset asiakaspalvelu- ja henkilökuntatilat. Oulunkylätalon omistaa Helsingin toimitilat Oy ja vuokranantajana on Tilakeskus.

Rajametsäntien opetushuoneisto on entinen kotitalouslautakunnan tila. Kotitalouslautakunnan toiminta siirtyi työväenopistolle 1980-luvun puolivälissä. Tilassa on yhdistetty käsityö- ja kotitalousluokka sekä pieni varasto että toimistotila.

Tilojen käyttöaste

Alueopiston opetuksesta noin 60 % toteutuu omilla tiloilla. Oulunkylätalossa noin 6 000 opetustuntia ja Rajametsäntien opetushuoneistossa noin 750–800 tuntia. Omien tilojen käyttöaste on korkea. Lukukauden aikana tiloja käytetään täysitehoisesti. Opetusta järjestetään maanantaista perjantaihin klo 9–21.30 ja kaikkina viikonloppuina. Kesälukukausi on entisestään tehostanut omien tilojen käyttöä touko-kesäkuussa sekä elokuun lopussa.

Asiakastietokoneet (2 kpl) on sijoitettu Oulunkylätalon aulaan. Aulatilaisissa järjestetään myös lukukauden aikana pienimuotoisia näyttelyitä.

Oulunkylätalossa tilojen vuokraus ei ole mahdollista, koska tilat ovat omassa käytössä lukuun ottamatta taideluokan vuokrausta kesäkuun alussa Nuorten kesäakatemialle. Rajametsäntien opetushuoneistossa kokoontuu myös kerran viikossa Haavikon aikuisopetuskeskuksen ryhmä.

Omien tilojen profiloituminen

Oulunkylätalossa on kielten-, kuvataiteen-, tietotekniikan-, musiikin- ja käsityön erikoisluokat. Tavoitteena on luoda ko. aineissa laadukkaat ja monipuoliset aikuisopetuspalvelut. Rajametsäntien opetushuoneistossa toteutuu käsityön ja kotitalouden opetus.

Monipuolinen ja runsas viikonloppu- ja päiväopetus profiloivat taloa ja tiloja kokoaikaiseksi toimintakeskukseksi. Toimintakeskuksen sisällöllinen kuva muodostuu eri opetusaineiden yleisluentotarjoista, tapahtumista, esityksistä ja konserteista.

Muut alueella toimivat vapaan sivistystyön laitokset:

Pohjoisella alueella ei toimi muita vapaan sivistystyön laitoksia. Alueella ei myöskään ole kulttuurikeskuksen järjestämää toimintaa.

Esteettömyys

Oulunkylätalon tiloihin on esteetön pääsy pyörätuolilla. Talossa on hissi.

Rajametsäntien opetushuoneisto on talon alakerrassa. Pyörätuolilla pääsyä tilaan häiritsee jonkin verran oven edessä oleva pieni porras, johon ei ole liuskaa. Induktiosilmukoita ei tiloissa ole.

Yhteistoiminta muissa tiloissa

Alueopiston opetusta järjestetään seuraavissa vuokratiloissa vaihtelevasti arkipäivisin ja viikonloppuisinkin.

Vuokraaja/tila/koulu

Nuotta (Nuotan Sali Oulunkylätalossa), Kylänvanhimmantie 25

Palvelukeskukset

Arkipäivisin ja viikonloppuisin eri aikoina
Kustaankartanon palvelukeskus, Kivalterintie 16
Palvelukeskus Saunabaari, Metspurontie 25
Helander- koti, Suursuontie 29

Peruskoulut

Opetusta arki-iltaisain maanantaista torstaihin
Oulunkylän ala-aste
Toivolan koulu
Veräjänlaakson korttelitalo
Pakilan yläaste
Maunulan ala-aste
Torpparinmäen koulu
Hiidenkiven peruskoulu

Kirjastot

Oulunkylän kirjasto, Kylänvanhimmantie 27
Paloheinän kirjasto, Paloheinäntie 22

Päiväkodit ja muut

Yhteistoimintakursseja sopimuksen mukaan
Päiväkotikoti Vallesmanni, Kuusmiehentie 3
Oulunkylän yhteiskoulu, Siltavoudintie 24

Oulunkylätalossa sijaitsevassa Nuotan salissa alueopisto voi järjestää jonkin verran päivä- ja viikonloppukursseja sekä esityksiä. Nuotan tiloista opisto maksaa lukukausivuokraa.

Palvelukeskusten tilat ovat ilmaisia eläkeläisille tarkoitettussa päiväopetuksessa. Alueopisto on vuokrannut tiloja soveltuvin osin myös ilta- ja viikonloppukursseille.

Peruskoulujen tiloissa opetus tapahtuu pääosin iltaisin. Luokkia on käytössä vaihdellen aina tarpeen mukaan 1–7 tai enemmän. Peruskoulun tiloissa vuokraus on mahdollista vain arki-iltaisin. Alueopiston liikuntaryhmät toimivat peruskoulujen saleissa lukuun ottamatta päiväryhmiä Nuotan ja Kustaankartanon saleissa. Teknisen työn opetus on kokonaan koulujen ao. luokissa. Peruskoulujen luokissa kokoontuvat pääasiassa kielten ryhmät.

Alueen kirjastojen lukusaleja käytetään yleisluentotiloina ja ne ovat opistolle ilmaisia.

Haasteita

Pohjoisen alueopiston omat tilat ovat vähäiset. Tilanpuute koskee sekä opetustoimintaa että henkilökunnan työtiloja. Esityksiin sopivaa salitilaa ei ole eikä myöskään yleisluentoihin sopivaa luentotilaa. Nuotan sali ainoana koko alueella ei täytä näitä kriteereitä.

Maunulan kirjasto- työväenopistorakennukseen on suunnitteilla juuri näitä puuttuvia tiloja sekä uusia erityistiloja. Niin tiloissa kuin toiminoissa huomioidaan alueen profiili ja tarpeet luomalla monipuolinen yhteistyömalli kirjaston ja työväenopiston kesken.

6.5. Koillinen suurpiiri

Käsittää Latokartanon, Pukinmäen, Malmin, Suutarilan ja Jakomäen peruspiirit. Vuonna 2009 asukkaita oli 91 390. Vuonna 2018 arvioitu määrä on 96 166 (lisäys 4 776).

Koillinen alueopisto

Opetustunteja	11 564
Kursseja	452
Luentoja	18
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	6 069
Päätoiminen henkilökunta	11

Koillisen suurpiirin luonnollinen tihentymä on Malmi, jonne on kaikkialta Helsingistä ja Vantaalta erinomaiset liikenneyhteydet.

Koillisen alueopiston opetuksesta valtaosa toteutetaan Malmin keskustassa, omissa tiloissa ja/tai viereisessä sosiaalialan oppilaitoksessa.

Malmitalossa sijaitsevilla "omissa" tiloissa on kolme kuvataiteen luokkaa, valokuvaukseen erikoistuneet tilat sekä keramiikkaluokka. Tämän lisäksi on käsityön, kudonnan ja kotitalouden luokat. Lisäksi käytössä

on kolme tavallista luokkahuonetta sekä yleisötilaisuuksia varten niin sanottu 'iso luokka' ja auditorio.

Malmin aluekeskuksessa sijaitsevassa sosiaalialan oppilaitoksessa käytetään säännöllisesti lukukausien aikana kahta tavallista oppiluokkaa maanantaista torstaihin, iltaisin.

Muuta opetusta toteutetaan Viikissä, Jakomäessä ja Tapanilassa.

"Omien tilojen" eli Malmitalon käyttöaste on lukukausien aikana iltaisin hyvä. Päivisin varsinkin erikoisluokat eivät ole jatkuvassa käytössä. Tavallisiin luokkahuoneisiin kohdistuu myös päivisin kysyntää ja käyttöä. Sosiaalialan oppilaitoksesta vuokrataan tavallisia luokkia tuntipohjaisesti, ja niiden käyttöaste on erinomainen.

Koillisen alueopiston Malmitalon erityisluokat ovat käytössä iltaisin ja viikonloppuisin. Erityisluokat ovat kaupungin aikanaan tekemä strateginen valinta, joiden päiväkäytön lisäämistä suunnitellaan pääkaupunkiseudun opistojen lisääntyvän yhteistyön myötä. Kyseeseen tulee joko tilojen vuokraus tai allokoitavien lisätuntien kautta tapahtuva käytön lisääntyminen.

Koillinen alueopisto pystyy toteuttamaan nykyisen opetuksen tiivistetyksi aluekeskuksessa, jolloin sen tavoitettavuus on hyvin tasa-arvoinen. Jos opetusta vietäisiin enemmän alueille, jouduttaisiin työskentelemään tilanteessa, jossa tavoitettavuus paranisi pienehköä lähialuetta ajatellen. Suuren väestömäärän tavoitettavuus sitä vastoin heikkenisi.

Koillisen alueopiston tilat ovat kokonaisuudessaan hyviä ja tarkoituksenmukaisia. Jos jotain kehitettävää on, olisi saatava lisää aivan tavallisia luokkahuoneita käyttöön.

6.6. Kaakkoinen suurpiiri

Käsittää Kulosaaren, Herttoniemen ja Laajasalon peruspiirit. Vuonna 2009 asukkaita oli 46 230. Vuonna 2018 arvioitu määrä on 51 835 (lisäys 5 605).

Kaakkoisessa suurpiirissä ei ole alueen nimen mukaista omaa alueopistoa. Siellä olevasta työväenopiston opetuksesta ja toiminnasta vastaa itäinen alueopisto.

Itäinen alueopisto kaakkoisen suurpiirin alueella

Opetustunteja	8 765
kursseja	331
Luentoja	16
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	4 327
Päätoiminen henkilökunta	21 (vastaa kaakkoisen, itäisen ja Östersundomin suurpiirien opetustarjonnasta ja asiakaspalvelusta)

Omat tilat

Silkkikutomo, Laivalahdenkatu 2 A, Herttoniemi

1996 Itä-Helsingin kansalaisopisto yhdistettiin työväenopistoon ja osaksi itäistä alueopistoa. Kansalaisopiston toimitilat ns. Seston talossa Linnanrakentajantie 2:ssa remontoitiin työväenopistolle. Sittemmin talo purettiin ja vuonna 2002 valmistui itäiselle alueopistolle tilat vanhaan Silkkikutomon tehdasrakennukseen. Silkkikutomossa on 1 676 m²:n tilat

Erikoisluokat:

Taideluokka, musiikkiluokka, it-luokka, liikuntasali, ilmaisutaidon luokka, käsityöluokka, kudontatila. Tavallisia luokkahuoneita 4 kpl.

Tilojen käyttöaste (opetus, muu toiminta, vuokraus ulos)

Silkkikutomo

11 luokasta

3:ssa on säännöllisesti opetusta aamulla, iltapäivällä ja illalla

6:ssa on säännöllisesti opetusta aamu- tai iltapäivällä ja illalla

1:ssa on opetusta enimmäkseen illalla (kieliluokka)

It-luokka on varattu it-kurssien lisäksi eri aineiden käyttöön, joten kursseja on vähemmän kuin muissa it-luokissa. Viikonloppukursseja on samana viikonloppuna 6–10 kurssia.

Omien tilojen profiloituminen

Silkkikutomo

Silkkikutomon käsityöluokassa on tavallisten ompelukoneiden lisäksi teollisuuskoneet nahka-, turkis ym. erikoistekniikoille. Talossa on opiston suurin kudonnan tila. Erillinen sisäänkäynti B-portaasta on mahdollistanut opiskelijoille tilan käytön ympäri vuorokauden ja lomakausina. Talossa on opiston ainoa oma liikuntatila.

Taideluokassa on mahdollisuus grafiikkakursseille.

Esteettömyys tiloihin

Silkkikutomoon pääsee pyörätuolilla B-portaan kautta.

Yhteistoiminta muissa tiloissa ja vuokratiloissa

Koulujen iltakäyttö

Porolahden peruskoulu, Roihuvuori

Palvelukeskukset

Roihuvuoren palvelukeskus

Muut tilat

Laajasalon nuorisotalo

Muut alueella toimivat vapaan sivistystyön laitokset, kesäyliopisto, muut vastaavat

Kaakkoisen suurpiirin alueella toimii Laajasalon kristillinen opisto.

6.7. Itäinen suurpiiri

Käsittää Vartiokylän, Myllypuron, Mellunkylän ja Vuosaaren peruspiirit. Vuonna 2009 asukkaita oli 102 674. Vuonna 2018 arvioitu määrä on 110 564 (lisäys 7 890)

Itäinen alueopisto itäisen suurpiirin alueella

Opetustunteja 17 045

kursseja 702

Luentoja 266

Kurssilaisia (kurssin suorittaneita) 10 197

Päätoiminen henkilökunta 21 (vastaa kaakkoisen, itäisen ja Östersundomin suurpiirien opetustarjonnasta ja asiakaspalvelusta)

Omat tilat

Itä-Helsingin kulttuurikeskus Stoa, Turunlinnantie 1, Itäkeskus Tiloissa toimii kulttuurikeskus, kaupunginkirjasto, nuorisoasiainkeskus, Arbis ja suomenkielinen työväenopisto. Työväenopiston tilat Stoassa ovat 1 289 m²

Stoa valmistui 1984. Taloa laajennettiin kellarikerrokseen 1998, jolloin työväenopistolle tuli toinen taideluokka keramiikan ja kuvanveiston opetukseen. Vuonna 2002 tehtiin välikatolle kulttuurikeskuksen talon johtajalle ja työväenopiston aluerehtorille huoneet.

Erikoisluokat:

kotitalous, luentosali, kielistudio, it-luokka, taideluokka, keramiikka- ja kuvanveistoluokka. Arbiksen kanssa yhteisiä luokkia ovat käsityö- ja pianoluokka.

Tavallisia luokkahuoneita 3 kpl.

Lisäksi työväenopistolla on käytössään kulttuurikeskuksen musiikkisali liikuntaan, musiikkiin ja luentoihin kolmena iltana viikossa.

Vuotalo, Mosaiikkitori 2, Vuosaari

Tiloissa toimii kulttuurikeskus, kaupunginkirjasto, Tehtaanpuiston yläaste ja lukio sekä suomenkielinen työväenopisto. Työväenopiston tilat Vuotalossa ovat 1 010 m²
Vuotalo valmistui vuonna 2002.

Erikoisluokat:

Taideluokka, keramiikkaluokka, teknisen työn tila, käsityön monitoimitila, it-luokka, musiikkiluokka, Vuosali. Tavallisia luokkia 1 kpl.

Työväenopistolla on Vuotalossa 100 % omassa käytössään käsityön monitoimitila, teknisen työn tila, it-luokka ja tavallinen luokkatila. Muut Vuotalon tilat on jyvitetty vuokrassa käyttäjien kesken siten, että molemmissa taideluokissa työväenopiston päivkäyttö on 30 % ja iltakäyttö 60 %, musiikkiluokassa työväenopiston päivkäyttö on 10 % ja iltakäyttö 80 % ja Vuosalissa päivkäyttö on 10 % ja iltakäyttö 50 % Kirjaston kerhotilassa kokoontuu lisäksi kirjoittajaryhmä ja talon kahvilassa on järjestetty säännöllisesti kirjailijatapaamisia.

Tilojen käyttöaste

Opetuskaudella perjantai-iltaisain useimmissa luokissa ei ole säännöllistä opetusta, osa luokista on käytössä viikonloppukursseilla perjantaisin. Alueopiston viikonloppukurssit sovitaan lukukaudelle siten, että enintään kahdessa talossa on yhtä aikaisesti viikonlopputoimintaa. Syksyisin opetusviikonloppuja on 10–11 ja keväisin 12–14.

Stoa

14 luokasta 6:ssa on säännöllisesti opetusta aamulla, iltapäivällä ja illalla

3:ssa on säännöllisesti opetusta aamu- tai iltapäivällä ja illalla

2:ssa on opetusta enimmäkseen illalla (pienet luokat), päivisin niitä käytetään mm kokouskäytössä tai tilapäisenä työhuoneena

3 on yhteiskäyttötilaa Arbiksen/Kulken kanssa, opetusta opiston käyttövuoroilla

Viikonloppukursseja on samana viikonloppuna 4–7 kurssia.

Vuotalo

opiston omista luokista:

kieli- ja it-luokassa ja teknisen työn tilassa on säännöllisesti opetusta aamu- tai iltapäivällä ja illalla

käsityön märkätilassa on opetusta 3–4 iltana ja 3–4 päiväkurssia viikossa

yhteiskäyttötilat ovat 100 %:sti käytössä opiston käyttövuoroina

Viikonloppukursseja on samana viikonloppuna 4–5 kurssia.

Omien tilojen profiloituminen

Stoa

Stoassa järjestetään suurin osa Itäisen alueopiston yleisluennoista ja luentosarjoista.

Vuotalo

Vuotalossa toimii vuosalissa itäisen alueopiston teatteriryhmä. Teknisen työn tila on opiston ainoa oma puutyötila. Käsityön monitoimiluokka on iso ja toimiva värjäys- ja huovutuskursseille.

Esteettömyys tiloihin

Stoan ja Vuotaloon on esteetön pääsy pyörätuolilla.

Yhteistoiminta muissa tiloissa ja vuokratiloissa

Koulujen iltakäyttö

Itäkeskuksen peruskoulu

Puotilan ala-aste

Vesalan yläaste, Kontula

Tehtaanpuiston yläaste ja lukio, Vuosaari

Palvelukeskukset

Kontulan palvelukeskus

Muut tilat

Kulttuuritila Mellari, Mellunmäki

Mellunmäki-yhdistyksen isännöimä tila, jossa tilavuokrasta vastaavat kulttuurikeskus ja sosiaalivirasto.

Lasten kulttuurikeskus Musikantit, Kurkimäki

Myllypuron kirkko

Mikaelin kirkko, Kontula

6.8. Östersundomin suurpiiri

Vuonna 2009 Sipoon ja Vantaan liitosalue toi mukanaan 2 063 asukasta. Liitosaluen on nimetty Östersundomin suurpiiriksi, jossa on Östersundomin peruspiiri. Vuonna 2018 Sipoon arvioitu asukasmäärä on 3 090. Östersundomin suurpiirissä ei ole alueen nimen mukaista omaa alueopistoa. Siellä olevasta työväenopiston opetuksesta ja toiminnasta vastaa itäinen alueopisto.

Itäinen alueopisto Östersundomin suurpiirin alueella toiminta aloitettu syksyllä 2009

Opetustunteja	36
kursseja	3
Luentoja	0
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	37

Ei omia tiloja

Koulujen iltakäyttö

Sakaranmäen koulu, Östersundom

Kaakkoisen ja itäisen suurpiirin sekä Sipoon liitosalueen yhteinen arvioitu asukasmäärä tulee olemaan 165 489.

7. Oppiaineiden tarkastelu alueopistoittain

Oppiaineet ovat tuntimäärän perusteella suuruusjärjestyksessä. Teksteissä kuvataan oppiaineen luonteen mukaisesti opetuksen järjestelyjä ja kehittämisenäkymiä.

7.1. Kielet

Vuonna 2008	
Opetustunteja	25 755
Kursseja	1 132
Luentoja	25
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	12 975

Opetus alueopistoittain

Eteläinen alueopisto

Kamppi, Ruoholahti ja Töölö, n. 3 000 h.

Läntinen alueopisto

Kannelmäki, Etelä-Haaga, Pohjois-Haaga, Pitäjänmäki ja Meilahti, n. 4 000 h

Keskinen alueopisto

Kallio, n. 5 000 tuntia

Pohjoinen alueopisto

Oulunkylä ja Malmi, n. 3 000 h

Koillinen alueopisto.

Malmi, n. 1 600 h

Itäinen alueopisto

Itä-keskus, Herttoniemi, Vuosaari, Kontula ja Kurkimäki, n 7 500 h

Tilat ja opetus

Opiston omat luokkatilat soveltuvat pääpiirteittäin aikuisten kieltenopetukseen. Erityisesti Kaapelitehtaan ja Oulunkylätalon kieliluokissa on pyritty kieliluokan optimaaliseen varustukseen.

Ongelmakohtia:

Kielten opetuksesta iso osa on hajasijoitettu vuokratiloihin erilaisille kouluille. Osa vuokratiloista (lapsille mitoitettut ala-asteen luokat) ovat aikuisten kieltenopetukseen huonosti soveltuvia. Koulutilojen hankaluuksena on myös se, ettei niissä voi olla opetusta päivisin .

Ihannetilanne

Nykyisellä kieltenopetuksen tuntimäärällä toteutettu opetus ei kaikin osin riitä vastaamaan kysyntää. Kaupunkilaiset toivovat usein mm. enemmän alkeiden opiskelumahdollisuuksia. Ns. isoissa kielissä (espanja, englanti, ranska, saksa, venäjä) olisi tarvetta tarjota erikseen ripeämmin ja verkkaisemmin eteneviä ryhmiä sekä erilaisia erikoiskursseja. Opiston rooliin kuuluu myös ns. harvinaisten kielten opiskelun mahdollistaminen pääkaupunkiseudulla.

Tavoitteena on saada kieliluokat ajanmukaisiksi, nykyisten malliluokkien mukaisiksi varustukseltaan. Malliluokkiin on pyritty hankkimaan optimaalinen kielten opetuksessa tarvittava kalusto, välineistö ja materiaalit. Luokkien toimivuutta seurataan ja niistä saatava kokemus hyödynnetään kielten tiloja kehitettäessä.

Vahvuuksia tai rajoituksia opetuksen toteuttamisen tai kehittämisen kannalta

Kielten opetus sijoittuu tällä hetkellä työväenopiston palvelukartalle / suurpiireihin tyydyttävällä laajuudella. Kartalle piirtyvä kuva vastaa laajasti ottaen kielten opetuksen kysyntää. Kielten opetuksen toteuttamista edistää mm. pätevien opettajien hyvä saatavuus pääkaupunkiseudulla.

7.2. Kuvataide

Vuonna 2008	
Opetustunteja	18 129
Kursseja	509
Luentoja	21
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	6 490

Kuvataideaineet ovat opiston toiseksi suurin ainealue. Kuvataideaineet vaativat erityisluonteensa vuoksi juuri sen käyttöön suunniteltua tilaa sekä opetuksen vaatimaa välineistöä ja säilytystilaa.

Tilatarkastelu

Keskinen alueopisto

Opetusta on yhdessä tilassa, Kalliossa Pengerkadulla, jossa toimii Taidekeskus. Tilaan on keskitetty alueopiston kuvataideaineet. Taidekeskusta käyttää lukukauden aikana noin tuhat opiskelijaa. Opetusaineet ovat piirustus, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, grafiikkaa sekä valokuvaus. Lukukauden kestävien kurssien lisäksi järjestetään myös viikonloppu- ja lyhytkursseja.

Rakennus, jossa Taidekeskus toimii on valmistunut vuonna 1938. Se on alun perin toiminut Salem-seurakunnan tilana. Nykyisen käyttöönsä Taidekeskus on muutettu vuonna 1978.

Työväenopiston tullessa tiloihin 30 vuotta sitten tilassa tehtiin hyvin vähäisiä kuvataiteen opetukseen liittyviä saneeraustoimenpiteitä. Tilan muoto entisenä seurakunnan temppeleinä on varsin haastava opetus-toiminnalle. Opetus tapahtuu yhtäaikaisesti kahdessa kerroksessa ja avonaisessa atrium-mallisessa tilassa. Maalaus, piirustus kuvanveisto ja muut ryhmät sijoittuvat keskitilassa olevaan suureen saliin ja sen ympäri kiertäville parville. Toisella yläparvella on keramiikalle osoitettu oma tila. Tila jatkuu pieninä huonetiloina jossa on polttouunit ja keramiikan välineistön sekä töiden säilytystiloja. Varastotila on sekava ja sokkeloinen.

Pohjakerroksessa opetustilat on eristetty toisistaan keveillä siirrettävillä sermeillä, jotka eivät ole äänieristäviä. Äännet kuuluvat ja kaikuvat esteettömästi korkeassa tilassa. Luentoluokkia on vain kaksi, jotka toimivat lähinnä teoriaopetuksessa. Sosiaalityloja ja saniteettitiloja ei ole riittävästi.

Rakennuksessa alkoi esiintyä käyttöongelmia ja sen tiloissa suoritettiin vuonna 2002 kuntoarvio. Arviossa todettiin mm. sisäpihan kattotason vuodot, ja niiden aiheuttamat jatkuvat kosteusvauriot. Rakennus on kokonaisuudessaan huonossa kunnossa eikä vastaa enää kuvataideopetuksen asettamiin käyttöhaasteisiin. Toiveena on löytää toimivimmat tilat keskisen alueopiston kuvataideaineille.

Itäisen alueopisto

Itäisessä alueopistossa on kuvataideaineiden suurin tuntimäärä. Erityisesti kuvataideaineiden käyttöön suunniteltuja tiloja on neljä, Silkkikutomo, Vuotalo, Stoa ja Mellari. Näiden lisäksi opetusta annetaan Vesalan koulun ylä-asteella, jossa käytössä on kuvataideluokka.

Silkkikutomo on saneerattu entiseen teollisuustilaan Herttoniemessä. Opetuksen sisällöllinen pääpaino on suunnattu taidegrafiikan laajaan opetustarjontaan. Lisäksi opetusta annetaan piirustuksessa, ja maalauksessa. Varastotilaa luokassa on sopivasti. Silkkikutomon tilassa on erittäin kaunis luonnonvalo ja muutenkin se soveltuu erinomaisesti sielä opetettaviin aineisiin. Varastotilaa on sopivasti.

Vuotalossa on erityistilat keramiikan opetukseen ja käytössä myös nk. ateljeeluokka. Molemmat tilat ovat yhteiskäytössä Kulken ja koulun kanssa. Keramiikkaluokan yhteydessä on polttouunit. Opetustiloissa on piirustuksen, maalauksen, keramiikan ja posliinimaalauksen sekä valakuvauksen kursseja. Lisäksi ateljeeluokan vieressä oleva tila on varustettu videokurssitoimintaa varten. Varastotilaa on riittävästi.

Itäkeskuksen kulttuuritalossa, Stoassa toimii kaksi kuvataiteen erityisluokkaa sekä lisäksi yhteiskäytössä oleva luentoluokka. Stoassa on suuntauduttu erityisesti maalauksen osa-alueisiin mutta toisessa opetustilassa kokoontuu myös kuvanveisto- ja keramiikkaryhmiä.

Mellari on uusiin kuvataiteen erityistila. Tilaa isännöi Mellunmäki-yhdistys. Tila on saneerattu vanhaan Mellunkylän ostokeskukseen. Siellä toimivat maalaus- ja piirustuskurssit. Kuvataiteen luokalla on yhteiskäyttöä sosiaaliviraston, partion ja asukasyhdistyksen kanssa. Käyttöä haittaa varastotilojen puute.

Koillinen alueopisto

Malmitalo toimii Malmin rautatieaseman läheisyydessä. Talon toisessa kerroksessa on viisi kuvataiteen erityisluokkaa, joissa järjestetään monipuolista opetusta piirustuksessa ja maalauksessa, grafiikassa, kuvanveistossa, ja valokuvauksessa. Tilat mahdollistavat yhteiskäytön kulttuurikeskuksen ja kuvataidekoulun kanssa ja niissä on tarvittavaa varastotilaa.

Eteläinen alueopisto

Kuvataiteen erityistilat sijoittuvat Kaapelitehtaalle, jossa opetusta annetaan piirustuksessa, maalauksessa, kuvanveistossa, ja keramiikassa. Kaapelitehtaalla on kaksi kuvataiteen käytössä olevaa erityistilaa. Tila-va ja valoisa taideluokka soveltuu mainiosti erilaiseen maalauksen ja piirustuksen kurssitoimintaan. Verstasluokka toimii keramiikan ja kuvanveiston sekä lasitaiteen opetustilana. Luokassa on keramiikkauuni ja kuvanveistossa on mahdollisuus hitsaustöiden tekoon. Tilaa käytetään myös teknisen käsityön kurssitoimintaan. Molempien luokkien varastotilat ovat liian pienet.

Läntinen alueopisto

Kanneltalossa, joka sijaitsee Kannelmäen aseman välittömässä läheisyydessä, on kuvataiteen erityisluokka. Toinen kuvataiteen käyttöön suunniteltu luokka sijaitsee Pohjois-Haagassa. Kanneltalossa opetusta annetaan piirustuksessa, maalauksessa, kuvanveistossa, taidegrafiikassa, posliininmaalauksessa, lyijylasivalmistuksessa, valokuvauksessa sekä kuvankäsittelyssä. Kanneltalossa sijaitseva luokka on hyvin varustettu. Varastotilaa on niukanlaisesti toiminnan laajuuteen nähden.

Pohjois-Haagassa sijaitsevassa opetustilassa on maalauksen ja piirustuksen opetusta. Luokissa on myös tarpeelliset vesipisteet sekä piirustustelineet. Kuvataiteen opetusta annetaan myös kolmella koululla ja kolmessa vanhustenhuollon toimipisteessä.

Posliininmaalauksen kurssit ja poltto tapahtuu Kannelmäen peruskoulussa ja pienimuotoisia piirustuskursseja on Pitäjänmäen- ja Meilahden kouluissa, jossa on käytössä myös teknisen työn tilat. Läntisen alueen laajuuden ja väestörakenteen vuoksi on tärkeää tarjota opetusta muuallakin kuin Kanneltalossa. Valitettavasti tällöin luokka- ja varastointitilat asettavat erilaisia rajoituksia.

Pohjoinen alueopisto

Oulunkylätalo sijaitsee Oulunkylän rautatieaseman välittömässä läheisyydessä. Siellä on kuvataiteen tarpeisiin suunniteltu korkea erityisluokka, jossa opetetaan piirustusta, maalausta, kuvanveistoa sekä posliini- ja lasimaalausta. Opetusta on hajautettu myös alueen kouluille kuten Pakilan ylä-asteelle tai Torpparinmäen koululle, jossa järjestetään keramiikan opetusta. Rajametsäntiellä olevissa opiston luokkatiloissa järjestetään maalaus- ja piirustuskursseja eläkeläisille.

Kuvataideopetus on välineaine, joka tarvitsee toimivien opetustilojen ohessa myös hyvät varastointi- ja säilytystilat. Suurena puutteena pidetään usein myös luonnonvalon puuttumista tiloista.

7.3. Käsityö – tekstiilityö, tekninen työ ja kudonta

Vuonna 2008

Opetustunteja	16 080
Kursseja	627
Luentoja	11
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	6 606

Opetus alueopistoittain. Käsityöopetukselle on omat tilat kaikissa alueopistoissa.

Eteläinen alueopisto
Ruoholahti

Kaapelin käsityöluokassa opetetaan valtaosa alueopiston opetuksesta ilta- ja päiväopetuksena, nk. verstaassa on päiväryhmiä ja viikonloppukursseja, isossa luokassa viikonloppukursseja, sekä satunnaisesti opetetaan tietokonealuokassa. Opetusta järjestetään myös Resson peruskoulussa. Opetusta on yhteensä n. 1 800 tuntia.

Eteläisessä tilat toimivat hyvin luokkiin suunniteltuihin kursseihin (tekstiilityö). Verstastilojen käyttöä rajoittaa säilytystilojen puute

Läntinen alueopisto
Pohjois-Haaga, Kannelmäki, Pitäjänmäki, Munkkivuori

Tekstiilityötä opetetaan etupäässä omissa tiloissa Kanneltalossa ja Näyttelijäntien opetuspisteessä. Näyttelijäntiellä on myös kankaankudontatila ja märkätila esim. värjäystä tai huovutusta varten. Peruskouluilla on vaihdellen myös opetusta (Pitäjänmäen peruskoulu). Teknisen työn opetusta on peruskouluilla. Opetusta on yhteensä n. 4 000 tuntia.

Läntisessä Näyttelijäntien opetushuoneiston pohjakerroksessa on hyvin varustetut ompeluluokka, märkätila sekä kudontaluokka.

Keskinen alueopisto
Kallio

Opetus on Mäkelänkatu 45 askartelu- ja koneneulontaluokissa, yhteensä n. 850 tuntia. Keskisessä Mäkelänkatu 45:n askarteluluokka on erityisvarusteltu kankaanpainannan, huovutuksen, värjäyksen, kirjansidonnin, paperinvalmistuksen, nahkatöiden, pitsinnypläyksen ja muiden erikoistekniikoiden opetusta varten. Koneneulontaluokka on erityisvarusteltu koneneulonnan, käsinneulonnan ja virkkauksen opetusta varten.

Pohjoinen alueopisto
Oulunkylä, Maunula, Paloheinä-Torpparinmäki

Pohjoisessa toteutui eniten tekstiilin opetusta omissa tiloissa Oulunkylätalossa ja Rajametsäntien opetushuoneistossa. Puutyöryhmiä ja soitinrakennusta järjestetään peruskouluilla. Opetusta on yhteensä n. 2 000 tuntia. Pohjoisen omat tilat ovat pienehköt, mutta aikuisopetukseen sopivat.

Koillinen alueopisto
Malmi

Tekstiilityönopetus ja tekninen työ on Malmitalossa, jossa kudontatilan, ompeluluokan ja märkätilan lisäksi käytetään myös posliiniluokkaa, suggeluokkaa, kulmaluokkaa, maalausluokkaa ja isoa luokkaa. Opetusta on n. 2 500 tuntia.

Koillisen tekstiilityönopetus on Malmitalossa, jossa kudontatilan, ompeluluokan ja märkätilan lisäksi käytetään myös posliiniluokkaa, suggeluokkaa, kulmaluokkaa, maalausluokkaa ja isoa luokkaa, kun opetus ei edellytä erityisiä suuria tai kiinteitä välineitä. Malmin monitoimitalossa on ensimmäinen arkkitehdin suunnittelema kudontaluokka, jossa on ns. kelluva lattia äänieristyksen takia. Malmitalossa on myös hopeasepän työhön soveltuva luokkatila yhteiskäytössä taideopetuksen kanssa.

Itäinen alueopisto
Itäkeskus, Herttoniemi, Vuosaari, Roihuvuori

Tekstiilityönopetus on omissa tiloissa Stoassa, Silkkikutomossa ja Vuotalossa. Teknistä työtä opetetaan Vuotalon lisäksi myös Porolahden ja Itäkeskuksen peruskouluissa. Opetusta n. 4000 tuntia.

Itäisessä Stoan tekstiililuokka sopii erilaisiin ompelukursseihin, myös osaan käsityön erikoistekniikoista (kansallispuvut, lankatekniikat jne.). Silkkikutomo on tilava, lisänä teollisuuskoneet ja hattutukit – hyvä tila erilaisille ompelu- ja sisustuskursseille ja isoillekin ryhmille. Vuotalo on varustettu kankaanpainanta- ja värjäystilaksi (esim. painopöydät, pesukoneet, vetokaappi), hyvä myös huovutuksen, kirjansidonnin ym. erikoistekniikoiden opettamiseen. Itäisen alueopiston kudontaluokka Silk-

kikutomossa on opiston suurimmalla kangaspuumäärällä ja atk-laitteilla varustettu luokka, jossa on ns. kelluva lattia.

Aikuisille soveltuva puutyötila ovat tällä hetkellä vain Vuotalossa. Teknisiä työtä opetetaan myös Itäkeskuksen ja Porolahden peruskouluissa

Ihannetila

Opiston kaikki opetustilat ovat melko hyvin käytössä iltaisin ja viikonloppuisin. Päiväopetusta voisi lisätä.

Vahvuuksia tai rajoituksia opetuksen toteuttamisen kannalta

Käsityöopetuksella on pitkät perinteet ja se on tuonut opistoon hyviä opettajia. Tiloja on riittävästi ja ne ovat melko hyvin varustettu. Opetusvälineet ja koneet ja laitteet vaativat suuressa käytössä huoltoa ja ajoitusta uusimista.

Käsityö oppiaineena on vahvasti välineaine. Teknisessä työssä erityisesti, mutta myös tekstiilityössä ja materiaaleista riippumattomissa työtavoissa ja tekniikoissa tarvitaan oppimiselle välttämättömiä työkaluja. Teknisen työn opetustiloja voisi opistolla olla toinenkin "toisella puolella" kaupunkia profiloituneena hieman toisin kuin Vuotalo. Peruskoulun tilojen yhteiskäyttö on ongelmallista. Kudonta on suosittua. Se on käsityötekniikka, jota ei voi harrastaa kaupunkikodeissa kangaspuiden mahtumis- ja äänieristysongelman takia. Helsingin työväenopistolla on erikoisasema tarjota kudonnanopetusta ja harrastusmahdollisuutta, koska kaupungissa ei ole kunnallista kudonta-asemaa, kuten monilla muilla paikkakunnilla.

7.4. Musiikki

Vuonna 2008	
Opetustunteja	9 720
Kursseja	396
Luentoja	27
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	6 667

Opetus alueopistoittain

Eteläinen alueopisto
Ruoholahti ja Lauttasaari, n. 1 300 h

Itäinen alueopisto
Herttoniemi, Itäkeskus, Vuosaari, Mellunmäki, Kurkimäki, Roihuvuori ja Kontula, n. 1 900 h
Keskinen alueopisto
Kallio, n. 3 500 h

Koillinen alueopisto
Malmi, n. 785 h

Läntinen alueopisto
Kannelmäki, Pohjois-Haaga, Pitäjänmäki, Etelä-Haaga, n. 1 100 h

Pohjoinen alueopisto
Oulunkylä, Maunula, Paloheinä-Torpparinmäki, n. 1 200 h

Tilat ja opetus

Kaikissa alueopistojen ns. päätaloissa on musiikkiluokka ja jokaisessa niistä voi suhteellisen monipuolisesti opettaa musiikin perusaineita. Äänieristystä ei ole kuitenkaan suunniteltu sähköisille soittimille, joten tällaiselle opetukselle nykyiset tilat eivät juuri sovellu. Varsinkin laulu- ja instrumenttiopetusta voidaan opettaa myös muissa kuin omissa tiloissa, esim. kouluilla ja palvelukeskuksissa.

Isoille ryhmille, kuten esim. kuoroille ja orkestereille ns. normaalit luokkatilat pulpetteineen ovat usein ahtaita ja rajoittavat opetuksen oleellista kulkua ja sisällöllistä monipuolisuutta. Tällaisille isoille ryhmille salitilat soveltuvat parhaiten.

Keskisen alueopiston Opistotalon Viipurinsali ja juhlasali ovat ainoat konsertteihin, musiikkiteatteriesityksiin ja muihin musiikinäyttämöteoksiin suunnitellut opiston omat tilat. Ne toimivat myös luentotiloina.

Ihannetila

Musiikinopetus on taitojen kartuttamista ja edellyttää pitkäkestoista opiskelua. Siksi musiikin ns. perusaineiden opetus rakentuu pääosin pitkistä lukukauden/vuoden mittaisista kursseista. Lyhytkursseilla luodaan vaihtelevuutta ja kokeillaan uusia ideoita, mutta tarjotaan myös täydennystä ja tukea tavoitteelliseen musiikinopiskeluun.

Alueopistot ovat erilaisia ja musiikissa on pyritty profiloitumaan alueopiston tarpeet, tavoitteet ja alueelliset näkökohdat huomioon ottaen Eteläinen alueopisto on perusaineiden lisäksi suunnannut opetusta populaari- ja rytmimusiikin alueelle. Kaapelitehtaalle on saatu uusi bändiharjoitustila. Itä on laaja alue, jossa perusaineiden lisäksi on mm. erilaisia kansanmusiikkiryhmiä ja erityisryhmiä, eläkeläisopetusta. Keskisessä Opistotalon tilat antavat mahdollisuuden monipuoliseen työkentelyyn myös musiikin jatkoryhmien kanssa ja tarjoavat tilat luento- ja esitystoimintaan. Läntisessä on perusopetuksen lisäksi suunnattu opetusta mm. kansanmusiikkiin. Pohjoiselle alueelle on musiikinopetuksen tulossa uusi tila Maunulaan.

Vahvuuksia tai rajoituksia opetuksen toteuttamisen tai kehittämisen kannalta

Vahvuutena ovat itse ainealue ja sen monipuoliset mahdollisuudet. Musiikki tarjoaa paljon erilaisia vaihtoehtoja niin aloittelijoille kuin jo pitkään musiikkia harrastaneille. Musiikki on sosiaalinen taidemuoto, jonka parissa eri-ikäiset kohtaavat luontevasti yhdessä tekemisen hengessä. Musiikki lisää yhteiskunnan henkistä hyvinvointia ja kehittää luovuutta. Uudet tutkimukset vahvistavat entisestään musiikin merkitystä korostaen terapeuttisia ja terveydellisiä vaikutuksia.

7.5. Tietotekniikka - informaatiotekniikka

Vuonna 2008	
Opetustunteja	8 681
Kursseja	716
Luentoja	11
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	4 617

Opetus alueopistoittain

Itäinen: Itäkeskus, Herttoniemi ja Vuosaari
Keskinen: Kallio
Läntinen; Kannelmäki, Pohjois-Haaga
Eteläinen: Ruoholahti
Pohjoinen: Oulunkylä

Alla olevassa taulukossa opetustunnit, tutorointi ja opetustilat.

	2008	2009	
Itäinen	2372	2288	Omat tilat 3 tietotekniikan luokkaa: Stoa, Silkkikutomo ja Vuotalo sekä kielistudio Stoassa.
Keskinen	2100	2132	Opistotalossa on tietotekniikan luokka, Aino ja Ilmari
Läntinen	764	731	Omat tilat 1 luokka Kanneltalo, avoin toiminta Näyttelijäntie (4 konetta)
Koillinen	823	1025	Omat tilat 2 luokkaa: Tietotekniikan luokka ja pieni "kielistudio"
Eteläinen	880	871	Omat tilat 1 luokka: tietotekniikan luokka
Pohjoinen	1400	1296	Omat tilat 1 luokka: tietotekniikan luokka
tutorointi	342		
Yhteensä	8 681	8343	

Toiminta on siis omassa käytössä olevissa tiloissa, joka mahdollistaa opetuksen päivällä, illalla ja viikonloppuisin. Luokat ovat hyvin käytössä, 75–100 % ajasta.

Tilat ja opetus

Luokat ovat suunniteltu aikuisten opettamiseen ja soveltuvat niihin hyvin.

Ihannetila

Maksimimäärä luokassa on noin 1 300 tuntia vuodessa. Nykyinen tilanne on suhteellisen hyvä. Vaikka tilojen puolesta tietotekniikan opetusta voisi olla 10–15 % enemmän, on sitä hankalampi lisätä koska muut aineet käyttävät tietokoneita yhä enemmän.

Vahvuuksia tai rajoituksia opetuksen toteuttamisen tai kehittämisen kannalta

Työväenopiston pääopetuspaikoissa on kiitettävästi tietotekniikan tiloja ja opetusta. Yksi tulevaisuuden tavoite voisi olla, että jokaisessa kaupunginosan palvelupisteessä olisi Ainon tapainen avoimen toiminnan palvelupiste, joka olisi ikään kuin sen alueen olohuone.

7.6. Suomen kieli ja muu maahanmuuttajaopetus

Vuonna 2008	
Suomen kieli:	
Opetustunteja	6 527
Kursseja	131
Luentoja	0
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	1 441

Suomen kielen opetus muodostaa oleellisen osan varsinaisesta maahanmuuttajille suunnatusta opetuksesta. Tasoittain etenevät kurssit ja kaantuvat yleiseurooppalaisen viitekehysten mukaisesti perus-, keski- ja ylemmän tason kursseihin. Suomen opetuksen ohella mm. tietotekniikan, yhteiskunnallisten aineiden, englannin, käsityön, musiikin ja kotitalouden kurssit helpottavat omalta osaltaan uuteen kulttuuriin sopeutumisessa. Opetusta järjestetään kaikissa alueopistoissa. Suurin tarjonta on keskisessä ja itäisessä alueopistossa.

Eteläinen alueopisto: Ruoholahti, n. 60 tuntia

Läntinen alueopisto: Kannelmäki, n. 130 tuntia

Keskinen alueopisto: Kallio n. 1 200 tuntia

Pohjoinen alueopisto: Oulunkylä, n. 70 tuntia

Koillinen alueopisto: Malmi n. n. 700 tuntia

Itäinen alueopisto: Itäkeskus, Herttoniemi, Mellunmäki, Kontula ja Vuosaari n. 1 000 tuntia

Ihannetila

Ihannetilanteessa tuntimäärä voisi olla hieman nykyistä isompi. Myös kielistudioiden käyttö opetuksen tukena on lisääntynyt ja tarvetta luokkien lisäämiseen esiintyy.

7.7. Äidinkieli, kirjallisuus, luova kirjoittaminen ja teatteri-ilmaisu

Vuonna 2008	
Opetustunteja	4 567
Kursseja	145
Lentoja	41
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	3 575

Luentotilat alueopistoissa

Erityisesti kirjallisuus, mutta jonkin verran myös äidinkieli ja teatteri tarvitsivat hyvin varustettuja, riittävän kokoisia luentotiloja arki-iltojen käyttöön.

Keskinen alueopisto: Opistotalossa on luokkia sekä iso luentotila Viipurinsali ja juhlasali.

Eteläinen alueopisto: yksi iso luokka, Kaapelitehdas, Ruoholahti, (max. 45, useiden aineiden käytössä, alun perin suunniteltu ilmaisutaidon tilaksi).

Läntinen alueopisto: Kanneltalon auditorio Kannelmäessä, joka on alun perin suunniteltu teatteritilaksi, toimii nykyisin pääasiassa luentokäytössä

Koillinen alueopisto: luentotilana Malmilla iso luokka (max. 45)

Pohjoinen alueopisto: ei erillistä, omaa luentotilaa.

Itäinen alueopisto: Stoassa (Itäkeskus) on yksi oma luentosali, joka on hyvin kuormitettu (max 85), luentoja myös muiden aineiden erityisluokissa (musiikkiluokka). Silkkikutomossa (Herttoniemi) on ilmaisutaidon luokka (max 40).

Suuri osa ainealueen luennoista järjestetään yhteistyökumppaneiden – kirjastojen, palvelukeskusten ja vanhustentalojen sekä seurakuntien ja yhdistysten tiloissa sekä vuokratiloissa (koulut, monitoimitalot) eri puolilla Helsinkiä.

Luentotilojen puute kertoo parin viime vuosikymmenen suunnittelu- ja kehittämisideologiasta, jossa on korostunut aineluokkien, erityistilojen rakentaminen myös aikuisopetukseen. Samalla on kuitenkin unohdettu ne tila- ja laitetarpeet, jotka ovat välttämättömiä perinteiselle yleissivistävälle aikuisten luento-opetukselle ja esim. keskustelutilaisuuksien jär-

jestämiseksi. On luonnollista, että tuntiresursseja jaettaessa erityistilat täytetään ensin. Tilanpuute heikentää tämän yleissivistävän perustetävän hoitamista eikä nykyisen luentotoiminnan ylläpitäminen olisi mahdollista ilman yhteistyökumppaneiden tiloja.

Teatteritilat alueopistoissa

Opistolla on omia teatteritiloja vain keskisessä alueopistossa (Kallio) ja läntisessä alueopistossa Kannelmäessä. Keskisessä alueopistossa tilat jaetaan musiikin (juhlasali) ja muiden aineiden luento-opetuksen kanssa (Viipurinsali).

Eteläisessä alueopistossa ei ole lainkaan esitystiloja, jotka alkuperäinen Kaapelin laajennussuunnitelma sisälsi. Kaapelin iso luokka mahdollistaa teatteriryhmien opetuksen, mutta alueopistossa ei ole lainkaan esiintyviä ryhmiä. Myös Kampin palvelukeskuksessa toiminut eläkeläisten teatteriryhmä on siirtynyt palvelukeskuksen remontin ja tilanpuutteen takia Opistotaloon. Kaapeli on moni-ilmeinen kulttuuritila, jonka sisään myös opiston harrastajateatteritoiminta sekä uudet soveltavan ja osallistavan teatterin muodot soveltuisivat erinomaisesti, mikäli tiloja saataisiin lisää.

Koillisen alueopiston Malmitalossa vain iso luokka mahdollistaisi teatteriharjoitukset ja hyvin pienimuotoiset esitykset. Luento- ja resurssien puutteen takia alueopistossa ei ole teatteriopetusta, vain sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksessa kokoontuva teatteritiedon piiri.

Pohjoisessa alueopistossa ei ole omia teatteriopetuksen tiloja. Harjoitustilana on toiminut koulutila. Esitystilana on Nuotan Sali, joka on vuokrattu nuorisosiainkeskukselta Oulunkylätalossa. Maunulan näytelmäpiiri ja työväenopiston runoteatteri ovat toimineet palvelukeskus Saunabaarissa.

Itäisessä alueopistossa esiintyvä teatteriryhmä kokoontuu vakituisesti Vuotalon näyttämöllä, josta opistolla on 1–2 illan vakiovaraus. Kulttuurikeskuksen hallinnoimaan tilaan kuuluu teknisesti hyvin varustettu näyttämö ja teknistä henkilökuntaa.

Uusia teatteriopetus- ja esitystiloja on tulossa pohjoiseen alueopistoon Maunulatalon myötä. Taloon on suunniteltu suurehko teatteri- ja luento-tila.

Teatteriopetus on selvästi kärsinyt opiston omien tilojen puutteesta. Kaikki teatteriopetus ei edellytä erityistiloja, vaan uudet teatterin osat alueet, soveltava ja osallistava teatteri toimivatkin luontevasti muissa julkisissa tiloissa, kuten kahviloissa ja aulatiloihin. Nekin tarvitsevat kuitenkin suurehkoja harjoittelutiloja, joita ei niitäkään juuri ole tarjolla. Sekä esittävät ryhmät että muut ryhmät ovat suosittuja ja opiston tehtävä on edelleen järjestää kaikenlaisen teatterin tekemisen mahdollisuuksia kaupunkilaisille.

7.8. Kotitalous

Vuonna 2008	
Opetustunteja	3 314
Kursseja	367
Luentoja	0
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	3 532

Opetus alueopistoittain

Keskinen alueopisto
Kallio, n. 1 200 h

Itäinen alueopisto
Itäkeskus, n. 900 h

Koillinen alueopisto
Malmi, n. 700 h

Läntinen alueopisto
Kannelmäki, n. 600 h

Pohjoinen alueopisto
Maunula, n. 200 h

Eteläinen alueopisto
Ei omaa opetuskeittiötä

Tilat ja opetus

Kotitalouden opetus on jaettu yhdeksään aineryhmään. jossa osana korostuu ruuanvalmistuksen perusteet, suomalainen ruokakulttuuri, kansainväliset ruokakulttuurit kuin myös ravitsemuskasvatus ja erityisruokavaliot. Opetus perustuu valtaosaltaan opiskelijan omaan työskentelyyn opetuskeittiössä, jossa ruokakurssit toteutetaan. Opistossa on viidessä alueopistossa oma opetuskeittiö. Keittiöiden iät ja varustetasot vaihtelevat.

Ihannetila

Opetuksen kysyntä on kasvanut itäisellä alueella alueen laajenemisen myötä ja toisaalta eteläisellä alueella olisi kursseille kysyntää, mutta tehokkaiden tilojen löytyminen on ollut esteenä. Kotitalous on opetusaine, jossa sen vaatimat tilat, varastot ja välineet ovat kovalla kulutuksella työkaudesta toiseen. Opetus vaatisi myös mahdollisuuden säännöllisesti uusien ja täydentää tiloja ja välineitä ajan vaatimusta vastaaviksi.

Vahvuuksia

Vahvuuksia ovat asiantuntevat ja innostuneet opettajat, joiden vaihtuvuus tosin on suurta. Vahvuutena on myös mahdollisuus opetuksen sisältöjen vapaaseen suunnitteluun asiantuntijoiden kanssa.

7.9. Ihminen, yhteiskunta ja kulttuuri

Vuonna 2008	
Opetustunteja	3 075
Kursseja	114
Luentoja	104
Kurssilaisia (Kurssin suorittaneita)	4 992

Yhteiskunnallisissa aineissa järjestetään psykologiaan ja ihmissuhteisiin, filosofiaan, historiaan, kulttuurintuntemukseen, yhteiskuntatietouteen, viestintään, asumiseen, kasvatukseen, tai oppimiseen liittyviä kursseja. Kurssit ovat maksuttomia yleisluentosarjoja tai muita luentotilaisuuksia. Lähiöiden elinvoimaisuuden tukemiseksi luentoja ja kursseja järjestettiin kaikissa alueopistoissa eri puolilla Helsinkiä sekä päivä- että ilta-aikaan. Opetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti luentojen aiheet vaihtelevat vuosittain ja pyrkivät tavoittamaan niin ajankohtaisia kuin ajattomia yhteiskunnallisia ilmiöitä.

Tilat ja opetus

Eteläinen alueopisto
Lauttasaari ja Ruoholahti 100 h

Läntinen alueopisto
Kanneltalo ja Pohjois-Haaga 300 h

Keskinen alueopisto
Kallio ja Pasila 1 100 h

Pohjoinen alueopisto
Oulunkylä, Maunula, Pakila ja Paloheinä-Torpparinmäki 300 h
Koillinen alueopisto

Malmi 60 h

Itäinen alueopisto
Itäkeskus, Herttoniemi, Vuosaari, Laajasalo, Mellunmäki, Roihuvuori ja Kontula 100 h

Ihannetila

Hyvät ja toimivat tilat mahdollistavat laadukkaan opetuksen. Luennon tai kurssin sisällöstä tai luonteesta riippuen opetusta voidaan toteuttaa aina pienestä ryhmätyötilasta suureen auditorioon. Yleisluennot sopivat

parhaiten isoihin, niille suunniteltuihin saleihin. Perusluokissa toimii mainiosti pienempimuotoiset kurssit. Tavoitteena on, että jokaisessa alueopistossa olisi luentotila, auditorio sekä hyvät av-välineet.

7.10. Liikunta

Vuonna 2008	
Opetustunteja	2 916
Kursseja	193
Luentoja	2
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	4 254

Työväenopisto tarjoaa monenlaista liikuntaa helsinkiläisille eri alueopistoissa. Opetussuunnitelmaan kuuluu mm. kunto-, body-, niska- selkä sekä äiti-vauvajumppaa, aerobickia, venyttelyä ja pilatesta. Tanssia voi harrastaa afrikkalaisten, itämaisten, ja latalalaisrytmien sekä seurata tanssien kursseilla. Myös joogan kurssit järjestetään. Alueopistoilla ei ole käytössään omia liikuntasaleja, joten iltaopetus pidetään peruskoulujen liikuntasaleissa. Jonkin verran ohjattua päiväopetusta voidaan järjestää omissa tiloissa. Senioriopetusta järjestetään palvelukeskuksissa.

7.11. Hyvinvointi ja terveys

Vuonna 2008	
Opetustunteja	690
Kursseja	638
Luentoja	52
Kurssilaisia (kurssin suorittaneet)	1 243

Hyvinvointi- ja terveys -ainealan opetuksessa kurssit on jaettu neljään ryhmään: hieronta, painonhallinta ja itsehoito. Terveystiedon opetus järjestettiin yleisluentoina. Muiden aineryhmien opetus on opintopiirityyppistä opetusta.

Opetus alueopistoittain

Keskinen alueopisto
Kallio 380 h

Itäinen alueopisto
Herttoniemi, Vuosaari ja Mellunmäki, yht. 80 h

Koillinen alueopisto
Malmi 30 h

Läntinen alueopisto
Pohjois-Haagassa ja Kannelmäessä 100 h

Pohjoinen alueopisto
Maunulassa ja Oulunkylässä 80 h

Eteläinen alueopisto
Ruoholahti 120 h

Tilat ja opetus

Hyvinvointi ja terveys oppiaineena muodostuu hyvin erilaisista ja erityyppisiä tiloja vaativista kursseista. Yleisöluennot vaativat yleensä ison salin tai auditorion, koska näin mahdollistetaan osallistuminen maksuttomille luennoille, joille ei ole ennakkoilmoittautumista. Aiheita käsittelevät luento- ja opintopiirit voidaan toteuttaa tavallisessa luokkahuoneessa tai vastaavan kokoisessa tilassa. Koulujen liikuntasalit soveltuvat hyvin niille kursseille, joissa tarvitaan paljon tilaa esim. rentoutumiseen ja venyttelyyn.

Ihannetila

Opetustiloja täytyy tarkastella aina kurssikohtaisesti, sillä hyvinvointi- ja terveyskurssien tilantarve vaihtelee suuresti opetettavasta aiheesta riippuen. Ihannetilanne siksi olisi, että opetusta voisi toteuttaa tasaisesti kaupungin alueella niille sopivissa tiloissa.

Hyvinvointi- ja terveysala näyttäisi olevan tulevaisuuden ala. Ihmiset ovat valmiita panostamaan omaan itseensä ja hyvinvointiinsa. Terveys ei ole itsestäänselvyys ja monet sairaudet ovat ainakin osaksi estettävissä omalla toiminnalla. Henkinen taakka väsyttää niin työssä käyviä kuin työttömiä. Hyvinvointi- ja terveyskursseilla on lupa päästää hetkeksi irti tavallisesta arjesta. Virkistynyt ja rentoutunut ihminen jaksaa pitää huolta itsestään ja läheisistään.

7.12. Luonto ja ympäristö

Vuonna 2008	
Opetustunteja	238
Kursseja	11
Luentoja	22
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	862

Opetus alueittain vuositasolla

Eteläinen alueopisto
Ruoholahti, n. 10 h

Läntinen alueopisto
Kannelmäki ja Pohjois-Haaga, n. 100 h

Keskinen alueopisto
Kallio, n. 50 h

Pohjoinen alueopisto
Oulunkylätalo, Oulunkylän kirjasto, Torpparinmäen yläaste ja Pakilan yläaste, n. 40 h

Koillinen alueopisto
Malmi, n. 10 h

Itäinen alueopisto
Itäkeskus ja Herttoniemi, n. 75 h

Ihannetila

Luonto- ja ympäristöaineet kiinnostavat helsinkiläisiä ja oppiaine itsellään on haastava; millaisilla kursseilla ja missä ympäristössä opettaa ja vastata ympäristön asettamiin haasteisiin.

7.13. Avoin yliopisto-opetus

Vuonna 2008	
Opetustunteja	1 747
Kursseja	66
Kurssilaisia (kurssin suorittaneita)	1 860

Avointa yliopisto-opetusta järjestetään keskisessä alueopistossa Kalliossa. Opetus on keskitetty yhteen alueopistoon, jonne on hyvät kulkuyhteydet eri puolilta kaupunkia ja jossa myös avoimen yliopiston opiskelijapalvelut toimivat. Suurin osa opetuksesta on vuokratiloissa Helsingin kaupungin henkilöstökeskuksen tiloissa Ensi linja 1:ssä. Muutamia luentosarjoja ja tenttejä pidetään niin ikään vuokratiloissa Helsingin evankelisessa opistossa Kirstinkatu 1:ssä sekä opiston omissa tiloissa Kaikukatu 3:ssa. Teatterikorkeakoulun ja Sibelius-Akatemian avoimen yliopiston kurssit pidetään pääsääntöisesti näiden omissa tiloissa.

Avoin yliopisto-opetus tarvitsee luentotiloja erikokoisille ryhmille, joiden koko vaihtelee 15–80 välillä. Luentotiloissa tarvitaan nykyaikaiset opetusvälineet, kuten dataprojektori ja tietokone. Ensi linjan opetustilat ovat nykyaikaiset, äskettäin remontoituidut ja vastaavat hyvin tarpeita. Käytävissä on kuitenkin vain kaksi 30 hengen luokkaa ja 100 hengen sali. Nämä eivät riitä, joten tarpeen mukaan lisätiloja on vuokrattu Helsingin evankelisesta opistosta Kirstinkadulta, jossa on vaihtelevan kokoisia tiloja saatavissa ja joissa useimmissa on käytettävissä asianmukaiset opetusvälineet. Opiston omia tiloja on voinut käyttää perjantai-illan opetuksessa ja viikonloppuisin, jolloin on tarvetta tenttitiloista.

Ihanteellista olisi, jos olisi käytettävissä yhdessä paikassa eri kokoisia luokkatiloja. Avoimen yliopiston lukujärjestys poikkeaa muusta opetuksesta siten, että opetus ei ole säännöllistä ja koko lukukauden jatkuvaa, vaan kunkin luennoitsijan opetuksella on oma aikataulunsa. Väliin jää usein joitakin päiviä, joita ei pysty hyödyntämään. Oma haasteensa on tenttien järjestäminen, joita on kolme kutakin luentosarjaa kohden.

Tenttitilassa voi istua vain joka toisella paikalla, joten tilan tulee olla pienellekin joukolla tilava, ja taloudellisesti olisi edullisempaa järjestää useampi tentti samanaikaisesti. Tähän tilat eivät useinkaan anna mahdollisuutta.

Tilojen järjestäminen avoimen yliopisto-opetuksen opetukseen ja tentteihin on haasteellista. Varsinkin isoja luento- ja tenttitiloja on rajoitetusti käytettävissä, mikä on opetuksen suunnittelussa otettava huomioon. Erityistiloihin ei ole tarvetta, koska Teatterikorkeakoulun ja Sibelius-Akatemian opetus on voitu järjestää näiden omissa tiloissa.

8. Työväenopiston palveluverkon kehittämissuunnitelma 2009–2013

Toimintaympäristön muutos ja palveluverkon kehittäminen

Koko kaupungin palveluverkon kehittämisen haasteena tulevana vuosi-
na on luoda tasapaino vanhojen kaupunginosien kehittämisen ja uusien rakennettavien kaupunginosien välillä. Palveluverkkoon investointeja tarvitaan uusille väestöltään kasvaville alueille samalla, kun väestömäärä vähenee tai väestörakenne monissa vanhoissa kaupunginosissa muuttuu vaikuttaen palvelutarpeisiin.

Opistolla on suuri merkitys ihmisten arjessa opetus- ja kurssitarjonnan järjestäjänä, kulttuurielämysten tuottajana sekä uusien asukkaiden juurruttamisessa Helsinkiin.

Opiston palveluverkon suunnitelmaa laadittaessa on huomioitu palveluverkon kehittämisen linjaukset, jotka perustuvat kaupunginvaltuuston hyväksymään strategiaohjelmaan 2009–2012, jossa todetaan, että palveluverkko vastaa asukkaiden tarpeisiin kaupunkitilassa ja verkossa. Kaupunkitason tavoitteena on kehittää palveluverkkoa lisäämällä palvelujen vaikuttavuutta. Arviointikriteereinä ovat tilojen käytön tehostaminen ja sähköisten palvelujen lisääntyminen.

Palveluverkon suunnitelmaa laadittaessa on tarkastelussa ollut opetus-
tarjonnan toteutuminen kuudessa alueopistossa suurpiirijaon mukaisesti: opiston toimintaperiaatteena on lähipalveluperiaate. Opiston näkökulmasta tämä tarkoittaa suurpiireittäin tarjottavaa opetusta, joka on saavutettavissa hyvien liikenneyhteyksien välityksellä. Suurpiirien sisällä toiminta järjestetään sekä keskitetysti omissa tiloissa että kaupunginosittain tuntiperusteisesti vuokratuissa tiloissa. Yleisemmin tarvittavia kursseja (yleisempien kielten peruskurssit, liikunta) pyritään tarjoamaan lähellä ihmisiä, erikois- ja jatkokursseja ja erityistiloja tarvitsevia kursseja opisto tarjoaa keskitetympin.

Eri kaupunginosien elinvoimaisuutta ja omaleimaisuutta tuetaan järjestämällä opetusta mahdollisimman lähellä kaupunkilaisia. Luokkaopetuksen ohella tarjotaan avoimia oppimisympäristöjä ja joustavia, avoimia oppimismuotoja.

Työväenopiston tilahankinnan periaatteena on, että tavallista luokkaopetusta järjestetään pääsääntöisesti tuntiperusteisesti vuokratuissa tiloissa ja erityisopetustilaa tarvitseva opetus järjestetään kokoaikaisesti vuokratuissa tiloissa. Syksyllä 2009 täysaikaisesti vuokratuissa tiloissa järjestettiin 81,3 % opetuksesta ja 18,7 % tuntiperusteisesti vuokratuissa tiloissa.

Palveluverkkosuunnitelmassa on pyritty huomioimaan keskeiset palveluverkon laajuuteen, sijoittumiseen, palvelupisteiden kokoon ja aukiolo-vaatimuksiin vaikuttavat tekijät suhteessa kaupunkilaisten muuttuneisiin elämäntapoihin. Liikkuminen on lisääntynyt ja julkisen liikenteen verkosto on kaupungissa kattava, mikä on huomioitu pohdittaessa opetuksen sijoittamista lähelle ihmistä. Palveluverkkosuunnitelman lähtökohdista ovat asiakkaat, jotka voivat hakeutua opiston palveluihin koko kaupungin alueella omien aikataulujensa ja liikkumisensa mukaan. Tulvaisuuden tilaohjelma tarkastelee alueiden tilatarpeita asiakkaiden ja koko opiston näkökulmista.

Opisto on kehittänyt asiakaspalvelutoimintojaan sekä kurssi-ilmoittautumista joustavaksi ja asiakaslähtöiseksi. Sähköisiä asiointimahdollisuuksia on kehitetty. Pääkaupunkiseudun opistojen yhteinen verkkoilmoittautumisjärjestelmä on otettu käyttöön loppuvuonna 2009.

8.1. Opetuksen tarvitsemat tilat

Opetus työväenopiston ydintoimintana

Laaja-alainen ja monipuolinen opinto- ja harrastekurssitarjonta perustuu opiston opetussuunnitelmaan. Toiminta sisältää seuraavia käytännön muotoja:

- luento- ja opintoryhmät
- kaikille avoimet yleisluennot
- avoimet oppimisympäristöt/tietotekniikkaluokkien mikrotuvat
- opintoryhmien tuottamat omat esitykset ja konsertit
- opintoryhmien tuottamat näyttelyt
- tapahtumat ja juhlat

Työväenopiston järjestämän opetuksen syvin luonne on ollut iltaopetus: valtaosa opetuksesta ja kursseista on järjestetty ilta-aikaan, jotta työsäikävijöillä on mahdollisuus osallistua kursseille työpäivän jälkeen. Ajan myötä opetusta on merkittävästi laajennettu viikonlopuille sekä päiväopetukseen. Opistolle täysaikaisesti vuokratut tilat on hankittu erityisluokkatarpeeseen sekä päivä- ja viikonloppuopetustarpeeseen. Yhdeksän oman opetuspaikan yhteydessä toimii myös opiston asiakaspalvelutoimisto sekä niissä on henkilöstön työhuoneita.

Iltaopetuksen järjestäminen on käynyt luontevasti koulujen tiloissa, jotka iltaisin ovat olleet tyhjillään. Nykypäivän laatukriteerien mukaan pe-

ruskoulujen luokat eivät täytä niitä laatuvaatimuksia, jotka aikuisille tarkoitettujen opiskelutilojen edellyttävät: koulujen tilat soveltuvat aikuisille huonosti ja kalustus on mitoitukseltaan liian pientä. Koulun tiloissa on voitu yleensä toteuttaa vain yleistilaa tarvitsevia oppiaineita. Opetusta ei ole ollut myöskään mahdollista järjestää päivällä eikä viikonloppuisin. Luokkien järjestys vastaa päiväkoulun tarpeita eikä ole iltaisin muunneltavissa. Kaikki koulujen tilat eivät myöskään ole esteettömiä.

Työväenopistolla ja opetusvirastolla on keskinäinen yhteistyöasiakirja (suunnitelman liitteenä), jossa määritellään koulutilojen vuokrauksen periaatteet sekä molempien osapuolten tehtävät ja vastuut yhteistyössä. Yhteistyökäytännön kehittäminen on vireillä käsittäen muun muassa vuosittaiset yhteistyöneuvottelut opetusviraston ja työväenopiston välillä. Kehittämiseen kuuluu myös koulujen laitteiden käyttöä koskevan sopimuskäytännön luomisen.

Opisto on sisäistänyt yhteistyön koulujen kanssa eräänlaisena ”sopimuskoulu”-ideana. Yhteistyöajatuksen mukaisesti opisto haluaa olla tulevaisuudessakin kiinteässä yhteistyössä opetusviraston kanssa siten, että toiminnassa korostuu tavoitteellisuus ja asioiden järkevä hoito. Opisto haluaa olla mukana kehittämässä tilojen varausjärjestelmää ja osallistua opetusviraston ja koulujen kanssa pidettäviin yhteisiin kokouksiin yhteisten asioiden ympärillä. Näin opistosta tulee tunnustettu yhteistyökumppani helsinkiläisellä palveluverkkoalueella.

Opisto on pystynyt järjestämään laaja-alaista opetusta ja turvaamaan opetuksen tavoitettavuuden lähellä helsinkiläisiä. Opisto pitää tärkeänä, että se voisi jatkossa tarjota opiskelumahdollisuudet myös sellaisissa oppiaineissa, joita ei voida resurssien, tilapuuhteen tai muiden syiden vuoksi järjestää tällä hetkellä kuin ehkä yhden alueopiston alueella. Tällaisia erityisaineita ovat muun muassa teknisen työn opetus, musiikin jotkin osa-alueet kuten orkesteritoiminta, mediaopetus tai harvinaisten kielten jatkokurssit. Näistä kiireisin on teknisen työn toinen tila nykyisen Vuotalon tilan lisäksi.

Opetuksen suunnittelu ja tilat

Opetuksen suunnittelusta vastaa opetuksen suunnitteluhenkilöstö, jolla on tietyt tuntiresurssit käytössään. Suunnittelijalla on käytössään tietyt opiston tilat tai luokat, joissa opetus suunnitellaan pidettäväksi. Periaatteena on, että omissa tiloissa olevat luokat täytetään aina ensimmäiseksi. Tarvittava lisätila vuokrataan koululta tai muusta saatavilla olevasta tilasta. Erikoisluokkia vaativa opetus toteutetaan valtaosaltaan opiston omissa tiloissa. Erikoisluokkien vaatimustaso, ks. tarkemmin oma osio alempana.

Kouluille sijoitetaan opetusta siten, että samaa koulua käytetään useampana iltana. Samoin toimintaa tehostaan siten, että opetusta ei järjestetä mihinkään koulun iltatilaan vain yhdelle illalle yhteen luokkaan (poikkeuksena tekninen työ ja liikunta, joihin on vaikea löytää tilaa). Omien tilojen käyttöä seurataan ja matalaksi jäävien tilojen täyt-

töastetta pyritään lisäämään, mikäli se on opetussuunnitelmallisesti tarkoituksenmukaista.

Uudet toimitilat

Tarve uusiin opetustiloihin voi syntyä sisäisenä paineena vastata laajentuneeseen kysyntään järjestää tiettyä opetusta. Tarve voi lähteä yhdeltä ainealalta tai yhdestä alueopistosta. Useimmiten tieto tarpeesta on kytenyt vuosia ja se on kasvanut opiston yhteiseksi asiaksi. Näin on esimerkiksi käynyt teknisen työn opetustilojen tarpeen kanssa.

Uutta tilaa voi opistolle tarjota kaupunki tai jokin muu yhteisö. Tällöin tarjoaja lähestyy useimmiten kyseisien alueopiston rehtoria. Aluerehtori vastaa alueensa opetuksesta ja tietää sekä tarpeet että taloudelliset mahdollisuudet tilahankintaan. Jos hanke koetaan tarpeelliseksi, asiaa käsitellään aluerehtoreiden kokouksessa ja johtoryhmässä, joissa sen etenemisestä sovitaan. Johtosäännön mukaan tilanhankkeet ovat johtokunnan päätösvallan alaisia, joten kaikki täysaikaiset vuokraustarpeet käsitellään opiston johtokunnassa. Uusien toimitilojen hankinta on opiston yhteinen asia, pelkkä alueellinen näkemys ei enää riitä. Palveluverkkosuunnitelma toimii koko opiston yhteisenä tilasuunnitteluasiakirjana.

Erikoisluokat

Työväenopiston tietyt oppiaineet edellyttävät erikoisluokkia. Erikoisluokka tarkoittaa oppiaineen opetuksesta vaatimuksista lähtien kehitettyä tilaa tai luokkaa, jossa on pyritty huomioimaan opetettavan aineen asettamat tila- ja laitevaatimukset mahdollisimman hyvin.

Erikoisluokkia vaativia oppiaineita ovat kuvataide, tekstiilityö, tekninen työ, musiikki, kotitalous ja tietotekniikka. Kieltenopetuksessa kielistudion käyttö tehostaa oppimista tavallisessa luokkahuoneessa tapahtuvan opetuksen ohessa. Isot salit ja juhlasalit ovat tarpeellisia esiintyvien ryhmien esityksiin sekä liikunnan opetukseen. Liikunta tarvitsee lisäksi pukuhuoneet. Työväenopistolla on omia erikoisluokkia jokaisessa alueopistossa. Erikoisluokkia vaativa opetus on keskitetty niihin.

Koulujen tilojen yhteiskäyttö on hankalaa oppiaineissa, joissa käytetään paljon erilaisia koneita ja laitteita (mm. ompelukoneet, neulekoneet, keramiikkauunit, dreijjat). Laitteet vaativat jatkuvaa käytön seurantaa, huoltoa ja ajoittaista uusimista. Kouluille on harvoin suunniteltu tilaa koneiden, laitteiden ja muun tarvittavan kalusteen varastointiin tai säilytykseen. Säilytystila on ehdoton edellytys monille harrastetavoitteisille kursseille.

Oppiaineiden vaatimuksia erityistiloille

Kuvataide

Piirustus- ja maalaus, grafiikka, kuvanveisto, keramiikka ja valokuvaus

Piirustus ja maalaus

- iso, valoisa tila, jossa myös tarvittavat kohdevalaisimet
- piirustus- ja maalaustelineet, taustapahvit ja niiden säilytystelineet
- apupöydät opiskelijoiden välineitä varten
- pöytiä tai tasoja asetelmien rakentamiseen
- pienrekvisiittaa, kipsimalleja, kankaita ja niille säilytystilat
- elävän mallin piirtämiseen tai maalaamiseen korokkeita sekä
- lämpöpuhaltimia ja siirrettäviä kohdevalaisimia mallien käyttöä varten
- malleille pukuhuoneet ja mielellään suihkumahdollisuus
- tilassa neliöitä ja kuutioita riittävästi sekä toimiva ilmavaihto
- vesipisteet
- vetokaappi fiksatiivien kiinnitykseen
- opiskelijoiden keskeneräisille töille kurssikohtaiset säilytystilat
- näyttelysermien varastotilat
- luentotilan läheisyys teoriaopetusta varten

Grafiikka

- metalligrafiikka vaatii aivan oman tilansa prässeineen, vetokaappeineen, materiaalivarastoineen
- pitkäjännitteistä ja suttuista työskentelyä
- turvallisuusvaatimukset asettavat omat rajansa
- roskien ja jätteiden käsittelyssä omat ohjeet

Kuvanveisto

- iso, avara tila, jossa hyvä valaistus, tuuletus ja ilmanvaihto
- kova ja helppohoitoinen lattiapinta
- hyvät vesipisteet ja saostuskaivot
- apupöydät ja työalustat opiskelijoille
- korokkeet, lämpöpuhaltimet malleja varten (pistorasioita, jatkojohtoja)
- iso varastotila kipseille, saville, muulle materiaalille
- työkalukaappi
- varastointimahdollisuus keskeneräisille töille
- roska- ja jäteastiat tarpeeksi isot
- helpot kulku- ja etenkin kuljetusyhteydet (kipsisäkit, savet)

Valokuvaus

- luokkatilaa teoriaopetukseen
- laboratorio ja pimiö
- lukollista säilytystä liuottimille ja muille välineille
- suurennuskone
- valolasipöytä
- varastointimahdollisuus opiskelijoiden tölle

Tv/Mediaopetus

- kuvausstudiot
- editointiopetustilat ja välineet

Muut aineet

Musiikki

- musiikinopetus tarvitsee luokkatilaa, jossa on toimiva äänieristys (kelluva lattia)
- korkea tila äänen kaikuvuuden vuoksi
- soitinopetustilat
- kuoroharjoittelutilat
- pianot opetusluokissa
- sähköisille soittimille ja laitteille opetustila ja säilytystila
- iso sali orkesterin harjoitukseen ja muiden esiintyvien ryhmien käyttöön
- opiston omien soittimien säilytys

Käsityöt

- oppiaineena vahvasti välineaine
- ompeluluokat ompelukoneineen ja muine varusteineen
- koneneulonta koneineen ja muine laitteineen
- kankaankudonta kangaspuineen (erityisenä toiveena ns. kelluva lattia)
- kaikkien koneiden täysiaikainen käyttö oltava mahdollista
- huovutus- ja kankaanvärjäystilat vesipisteineen
- materiaalin varastointi
- oppilaiden töiden varastointi

Tekninen työ

- laitevaatimukset
- turvallisuusvaatimukset
- purunpoisto
- ilmastointi
- iso avara tila hitsausmahdollisuuksineen
- säilytys ja varastointi

Kotitalous

- hyvin varustettu opetuskeittiö asiaankuuluvine laitteineen
- toimiva ruokailutila
- varastointi- ja säilytystilat sekä kuiville aineille että kylmää vaativille
- muu varastointi ja säilytys
- ruuanvalmistusvälineet
- ruokailu- ja kattausvälineet
- laitteiden ja välineiden huolto

Tietotekniikka ja kielistudio

- laitteisto ja ohjelmat
- laaja ja monen opettajan yhteiskäyttö, koordinointi ja vastuu tärkeää

Luento-opetukseen auditorio

- asianmukainen esitystekniikka

Näyttämö- ja ilmaisuaineet

- harjoitustila ja esitystila
- asianmukainen valo- ja esitystekniikka
- mahdollinen puvuston säilytystila

8.2. Käyttöasteselvitys

Tavoitteena on omien tilojen mahdollisimman suuri käyttöaste. Käyttöasteiden perusteella voidaan tehdä muutoksia opetuksen sijoitteluun. Ajallisesti opiston opetus voi olla arkipäivisin klo 9–21 riippuen kohde-ryhmästä, käytettävissä olevista tiloista, opettajien aikataulusta ja kysynnästä.

Selvitetään opetuksen sijoittelumahdollisuutta niihin aikoihin, joihin nyt ei järjestetä opetusta (touko-, heinä-, elo- ja joulukuu). Tarkastelu tehdään kokonaisvaltaisesti, jolloin otetaan huomioon myös palkkakustannukset ja muutoksen vaikutukset opetuksen suunnittelun sykliin. Tiivistäminen voidaan tehdä keskittämällä opetusta muutamaan tilaan näinä kuukausina.

Selvitetään tuntiperusteisesti vuokratuissa tiloissa järjestetyn päiväopetuksen siirtoa omiin pysyvästi vuokrattuihin tiloihin.

Omien luokkatilojen käyttöasteselvitys vuodelta 2008 on suunnitelman liitteenä.

8.3. Alueopistojen tulevaisuuden haasteet

Eteläinen alueopisto

Haasteet

Ruoholahti – Jätkäsaari: Alueen asukasmäärä kasvaa 20 000 henkilöllä seuraavalla vuosikymmenellä; Jätkäsaareen on rakenteilla iso asuinalue.

Lauttasaari: Asukkaita yli 20 000, mutta alueella ei ole opiston palveluja (opiston tilat sijaitsevat Kaapelitehtaalla).

Keskusta-alue: Opistolla ei ole omia tiloja kantakaupungissa opistotalon ja Kaapelitehtaan välisellä alueella.

Eteläisessä suurpiirissä asuu n. 18 % helsinkiläistä, työpaikkoja on yli sata tuhatta. Opiston palvelut suhteessa väestömäärään ovat kohtuullisen hyvät, kun otetaan huomioon myös keskisen alueopiston opetus- ja opistotalon hyvä sijainti ajatellen koko kantakaupunkia. Eteläisellä alueella on myös muita vapaan sivistystyön toimijoita kuten Arbis ja Toimelan vapaaopisto. Kantakaupungin monet kulttuurilaitokset tarjoavat myös kaikille avoimia luentoja ja tilaisuuksia. Raitiovaunu- ja bussireitit sekä metro palvelevat hyvin alueella asuvia.

Jätkäsaaren uusi asuinalue valmistuu vaiheittain seuraavan kymmenen vuoden aikana. Opistolla ei ole omia tilasuunnitelmia Jätkäsaareessa, vaan opisto käyttää muiden hallintokuntien tiloja yhteistyössä. Mahdollisuuksia laajentaa Kaapelitalon tiloja selvitetään. Rakenteilla oleva Crusellin silta ja uusi raitiovaunureitti yhdistävät Jätkäsaaren länsiosan Ruoholahteen ja tuovat Kaapelitehtaan palvelut myös uusien asukkaiden ulottuville.

Opisto on keskustellut Ruoholahden alueella sijaitsevan ns. Bunkkerirakennuksen käytöstä koko opiston teknisen työn tilana.

Lauttasaareessa asuu yli 20 000 ihmistä, mutta alueella toimii ainoastaan opiston kaksi liikuntakurssia. Sopivia vuokratiloja etsitään, jotta voitaisiin järjestää etenkin liikuntaa ja päiväkursseja eläkeläisille.

Opistolla ei ole omia tiloja Opistotalon ja Kaapelitalon välisellä kantakaupungin alueella. Yksi mahdollisuus voisi olla opiston ja kirjaston yhteistoiminta suunnitteilla olevassa keskustakirjastossa.

Omat tilat

Kaapelitehdas, Ruoholahti

Eteläisen alueopiston opetuksesta yli 70 % eli n. 8000 tuntia toteutetaan opiston tiloissa Kaapelitehtaalla. Tilat käsittävät seitsemän luokkatilaa sekä henkilökunnan työtilat ja asiakaspalvelutilat. Kellarista on

vuokrattu erillinen bänditila musiikin opetusta varten. Tilat palvelevat hyvin erikoisluokkia käyttäviä kuvataidetta, käsityötä, musiikkia ja tietotekniikkaa.

Tuntiperusteisesti vuokratut tilat

Ressun peruskoulu, Drumsö lågstadieskolan, Palvelukeskus Merikaari (Lauttasaari)

Kaapelitehtaalle muuton jälkeen (1995) opetusta on siirretty mahdollisimman paljon peruskoulujen tiloista omiin tiloihin ja lisäämällä viikonloppu- ja päiväopetusta.

Tällä hetkellä koulutilaa on vuokrattu lähinnä kielikursseja varten kolmena iltana viikossa Ressun peruskoululta ja paria joogaryhmää varten Drumsö lågstadieskolanilta. Yhteistyötä alueen koulujen kanssa jatketaan. Lauttasaaren laulajille on vuokrattu harjoitustilaa palvelukeskus Merikaaresta.

Maksuttomat tilat

Kampin ja Töölön palvelukeskukset

Töölön ja Kampin palvelukeskusten maksuttomissa tiloissa järjestetään päiväkursseja eläkeläisille ja työttömille. Näiden kurssien osuus on noin 14 % alueopiston ohjelmasta. Opisto jatkaa yhteistyötä palvelukeskusten kanssa.

Lauttasaaren kirjasto

Lauttasaaren kirjastossa järjestetään kaikille avoimia luento- ja keskustelutilaisuuksia.

Läntinen alueopisto

Haasteet

Läntinen alueopisto sijaitsee Meilahden, Malminkartanon ja Konalan välisellä alueella. Läntisellä alueella ei ole suurta keskusta. Helsingin keskustaan on kohtalaisen hyvät liikenneyhteydet. Kaikista läntisen alueen kaupunginosista pääsee yhdellä kulkuneuvolla Meilahteen. Poikkitaajaliikenne esim. Kannelmäen, Pitäjänmäen ja Konalan välillä ei iltapäivään toimi.

Läntisellä alueella on kaupunginosia, joilla ei koskaan ole ollut opisto- toimintaa, tai joilla on opetusta vain ikäihmisille.

Pitäjänmäen ja Konalan seuduilla kaupungin palvelut ovat varsin vähäiset.

Omat tilat

Opisto palvelee asukkaita "helminauhastrategian" mukaisesti useissa kaupunginosissa.

Omia toimipaikkoja on kaksi. Omissa tiloissa asiakaspalveluaika on noin 9-21.

Kanneltalo on toimiva ja tehokas opetuspaikka. Yhteistyö talon muiden hallintokuntien kanssa on vireää. Talon puute on opetusluokkien vähyys ja sijainnin syrjäisyys lähellä Vantaan rajaa.

Kanneltalon laajennus on suunniteltu tapahtuvaksi lähitulevaisuudessa, jolloin alueopisto saisi kipeästi tarvitsemiaan henkilökunnan tiloja.

Pohjois-Haagan Näyttelijäntie 14:n opetustilat ovat tulevaisuudessa edelleen tarpeen. Tilat mahdollistavat oman toiminnan lisäksi merkittävän yhteistyön eläkejärjestöjen ja Pohjois-Haagan yhteiskoulun kanssa. Ne tuottavat opistolle myös vuokratuloja. Mikäli tilan keskikerros vapautuu, alueopisto olisi kiinnostunut vuokraamaan sen uudelleen.

Tuntiperusteisesti vuokratut tilat

Tilayhteistyö kouluilla jatkuu. Koulutilat vuokrataan lukukaudeksi kerrallaan, joten koulutilojen avulla on mahdollista tarvittaessa laajentaa opetusta uusiin kaupunginosiin.

Maksuttomat tilat

Kanneltalossa olevien muiden hallintokuntien erikoistilat ovat työväenopiston käytössä maksutta sopimuksen mukaan, mm. keramiikkaopetus tapahtuu nuorisotiloissa. Yhteistyötä jatketaan edelleen.

Erilaisissa Ikäihmisten paikoissa kuten korttelikerhoissa, palvelukeskuksissa ynnä muissa toimiminen jatkuu edelleen. Yhteistyökuvio on hyvä: talo tarjoaa tilat, opisto sisältöä. Molemmat yhteistyösapuolet palvelevat alueen asukkaita tiedottamalla toiminnasta.

Tulevaisuuden näkymiä

Lisätilan läntisellä alueopistolla on lisätilan tarve Haagassa ja Pitäjämäessä ja Konalassa. Viimeksi mainituissa on kaupungin palveluita melko vähän tarjolla.

Läntisen alueopiston osalta suunnitelma sisältää useita vaihtoehtoisia näkymiä tilojen suhteen, koska minkään tilan saaminen ei ole varmaa.

Näyttelijäntie 14 keskikerrokseen olisi tarvetta. Opistolla oli hyviä kokemuksia vuoden 2008 vuokrauksesta.

Toinen tulevaisuuden tarve on, että Tolarin koulun tyhjillään ollut hammashoitola tila saataisiin opistolle verhoiluopetustilaksi. Tilasta neuvoteltiin Tilakeskuksen kanssa, mutta 2009 taloudellinen tilanne ja sääntövaatimukset pakottivat luopumaan siitä.

Etelä-Haagan kirjaston alakerrasta Nuorisoasiainkeskuksen vapautuvaa tilaa voisi opisto hyödyntää tulevaisuudessa.

Meilahti on läntisen alueopiston kannalta ainoa keskeinen kaupunginosa, jonne kaikilta on hyvät yhteydet. Siellä on toimittu eri osoitteissa: Lehtikuusentie, Meilahden ala-aste, Meilahden ylä-aste. Jos sieltä löytyisi koko alueopistolle tila, teknisen töiden opetuspaikkoineen, sinne voisi keskittää opetusta.

Keskinen alueopisto

Haasteet

Kalasadaman ja Keski-Pasilan rakentaminen lisäävät keskinen suurpiirin väestömäärää ja siten myös palvelutarvetta alueella. Nykyiset keskinen alueopiston opetustilat ovat hyvät ja riittävät vastaamaan alueen asukkaiden kasvaviin tarpeisiin. Keski-Pasila ja Kalasatama ovat hyvien liikenneyhteyksien varrella ja asukkaat voivat käyttää myös muiden alueopistojen palveluita.

Omat tilat

Opistotalolla

on merkittävä rooli koko opiston kannalta hallinnon keskuspaikkana, opistotoiminnan alkukotina ja keskusta-alueen suurimpana opetuspisteenä, joka palvelee paitsi paikallista väestöä myös keskustassa työssä käyviä ja muita helsinkiläisiä. Opistotalo mahdollistaa myös tilojen puolesta erilaisia suurimittaisia esityksiä ja tapahtumia.

Opistotalon peruskorjauksen jälkeen talon toiminnan profiilia voidaan suunnata koulutustarpeen ja tilojen tarjoamien mahdollisuuksien mukaan (kielet, esittävät taiteet).

Taidekeskus

on kuvataideopetuksen erityistila, jossa annetaan monipuolista kuvataideopetusta. Erityisalueena on ollut keraamisten taiteiden opetus. Taidekeskus toimii Pengerkadulla. Tila on todettu toiminnallisesti ja didaktisesti ongelmalliseksi. Taidekeskukselle on etsitty korvaavia tiloja. Esillä on mahdollinen muutto pienempiin mutta toimivampiin tiloihin nuorisoasiainkeskuksen Happi-kompleksiin Sörnäisten rantatiellä. Tämä muutto aiheuttaisi tuntuvia taloudellisia säästöjä. Synergiaetu nuorisoasiainkeskuksen kanssa olisi ilmeinen. Hapen yhteys Suvilahden kulttuurikeskukseen on elimellinen ja se tarjoaa mielenkiintoisia yhteistyömahdollisuuksia.

Mäkelänkatu 45

on asuintalon katutason tila, jossa on kotitalouden ja käsityön eritystilat. Erityiskohderyhmänä ovat kotitalouden osalta vammaiset. Tila on ollut opiston käytössä useita vuosia ja se on osoittautunut toimivaksi opetus-tilaksi, jota tarvitaan tulevaisuudessakin.

Tuntiperusteisesti vuokratut tilat

Ensi linja 1

on Helsingin kaupungin henkilöstökeskuksen tila, josta työväenopisto on vuokrannut luokkatiloja avoimen yliopiston opetusta varten. Tarve avoimeen yliopisto-opetukseen on ollut vakaa. Avoimen yliopiston opetus on aikanaan siirretty Ensi linja 1:n tiloihin, koska opetus ole mahtunut Opistotaloon.

Aleksis Kiven koulu

Opistolla on perinteisesti ollut opetusta Aleksis Kiven koululla. Koulun tilojen käyttö on tarpeellista jatkossakin.

Pohjoinen alueopisto

Haasteet

Maunulan työväenopisto-kirjasto-hankkeen toteuttaminen ja sen myötä uudenlaisten toimintaympäristöjen luominen ja toteuttaminen yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa on iso haaste ja mahdollisuus. Tulevaisuuden opistoa voidaan ajatella keskeisenä toimijana kulttuuri- ja toimintapysäkeissä. Liikenteen solmukohdissa olevat paikalliskeskukset muodostuvat merkittäviksi pysähdyspaikoiksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujensa ansiosta.

Maunulan uusi tila mahdollistaa tilojen suuntaamisen tulevaisuudessa myös itsenäisen ja asukasyhteisöjen tekemisen paikoiksi. Opiskelijoille luodaan mahdollisuudet omaehtoiseen toimintaan ja tekemiseen sekä taitojen harjoittamiseen, millä edistetään myös tilojen hyvää käyttöasetta. Uusien opetusaineiden, kuten uusi media ja viestintä sekä taide- ja taitoaineiden, harjoittamisen edellytyksiä kehitetään.

Maunulalla saadaan myös henkilökunnan työtilat ja työskentelyolosuhteet ajanmukaisen palvelun edellyttämään kuntoon.

Alue- ja väestönäkökulma

Suurpiirin väestömäärä ei tulevaisuudessa kasva. Uudet kohderyhmät löytyvät hyvien kulkuyhteyksien kautta. Ihmisten liikkumisen ja laajempien vaikutusalueiden huomioiminen oman alueen ohella: Arabianrantaan, Pasilaan ja Ilmalaan on tulossa uusia asuntoalueita, joista on hy-

vät liikenneyhteydet Maunulaan. Maunulan - Oulunkylän alueelle on suunnitteilla sekä Raidejokeri että yhteysliikenne Pasila-Lentokenttä.

Liikenteellisesti Tuusulantie jakaa Pohjoisen suurpiirin kahteen osaan: Maunula-Pakila- Paloheinä- Torpparinmäki ja Oulunkylä- Veräjänmäki. Alueellinen tasapuolisuus ei toteudu. Tällä hetkellä noin 70 % opetus- tunneista järjestetään Oulunkylän alueella.

Alueella ei ole muita vapaan sivistystyön toimijoita.

Omat tilat

Opiston opetustarjonnasta noin 11 % toteutuu Pohjoiselle alueelle.

Tulevaisuudessa toiminta jatkuu Oulunkylän palvelukeskuksessa (Oulunkylätalo). Samoin käytössä säilyy Maunulan alueella työväenopistolle kotitalouslautakunnalta 1980-luvulla siirtynyt Rajametsäntien opetushuoneisto. Tila toimii käsityöopetuksen tilana. Kotitalousopetus tilassa on vähäistä.

Tuntiperusteisesti vuokratut tilat

Opetusta järjestetään kuudella koululla ja kahdessa palvelukeskuksissa sekä päiväkodeissa, nuorisoasiainkeskuksen ja kirjastojen tiloissa.

Tulevaisuus

Tulevaisuudessa Pohjoisen alueopiston toiminta keskitetään kahteen keskuksen:

Oulunkylätaloon sekä Maunulan kirjasto- ja työväenopistotilaan. Rajametsäntien opetushuoneistoon jää Maunulassa käsityöopetus ja kotitalousopetus.

Keskittämällä toiminta pääasiassa kahteen keskuksen aikuisopetus- ja harrastustilat paranevat oleellisesti. Samoin alueellinen tasapuolisuus toteutuu nykyistä paremmin. Keskeisen sijaintinsa ansiosta tilat tarjoavat palveluja myös laajemmalle alueelle niin itä-länsisuunnassa kuin pohjoinen -eteläsuunnassa.

Koillinen alueopisto

Koillisen suurpiirin alueelliseen keskuksen eli Malmille on kaikkialta suurpiirin alueelta hyvät liikenneyhteydet. Myös muualta Helsingin ja osaksi myös Vantaan alueelta on kulku koilliseen alueopistoon julkisin liikennevälinein helppoa.

Koillisen suurpiirin alueella asuu noin 100 000 ihmistä. Alue on demografisesti heterogeeninen: on iäkkäämmän väestön pienehköjä keskit-

tymiä, selkeästi koulutetun väestön alueita sekä vuokratulovaltaisia alueita. Koillisen alueopiston tuntimääräinen osuus (hieman alle 12 000 opetustuntia) opiston opetustarjonnan kokonaisvolyymista on noin 14 prosenttia.

Koillisen alueopiston tilat ovat alueellisesti keskittyneet Malmin aluekeskukseen. Tilat ovat hyvässä kunnossa. Tilatarpeita nykyisin volyymin ei ole. Muutaman vuoden aikajänteellä on tärkeää, että koillinen alueopisto pystyy jatkuvasti toteuttamaan omien tilojensa laadullista kehittämistä (esimerkiksi äänieristys, tekninen varustus).

Koillinen alueopisto toteuttaa valtaosan – noin 8 500 tuntia - opetuksensa Malmitalossa. Malmitalossa on hyvät erikoistilat kuvataiteen, kotitalouden ja käsityön opetukseen. Tavalliseen opetukseen soveltuvia luokkia on sitä vastoin vain kolme. Niinpä Malmitalon vieressä sijaitsevasta sosiaalialan oppilaitoksessa toteutetaan vuosittain noin 3 000 oppituntia. Sosiaalialan oppilaitoksessa on hyvät luokkatilat kielten ja yhteiskunnallisten aineiden opetukseen. Olemme siellä vuokralaisena ja käytämme näitä tiloja iltaopetukseen.

Muilta osin koillinen alueopisto tekee yhteistyötä paikallisten palveluntarjoajien (oppilaitokset, nuorisoseura, palvelutalot) kanssa ja vuokraa niiltä tiloja tuntikohtaisesti käyttöönsä. Tämän, selkeästi paikallisen toiminnan sisällöllisenä kohdepisteenä on erityisesti liikunta.

Muutamat seuraavat vuodet koillinen alueopisto keskittyy omissa tiloissaan ja viereisessä sosiaalialan oppilaitoksessa toteutettavaan opetukseen. Kaupungin palvelustrategioiden kehittämisen näkökulmasta on tämä painotus palvelustrategisesti ja taloudellisesti mielekäs. Kun opiskelija voi suhteellisen helposti liikkua Malmin aluekeskukseen, ovat tilat monipuolisesti käytössä ja niiden laatua/toimivuutta voidaan jatkuvasti kehittää.

Itäinen alueopisto

Haasteet

Kasvavat alueet Laajasalossa, Myllypurossa, Vuosaarella ja Östersundomissa.

Itäisen suurpiirin alueella asuu enemmän maahanmuuttajataustaisia kuin Helsingissä keskimäärin.

Kontula ja Vuosaari ovat Suomen suurimpia lähiöitä, joiden viihtyvyyteen ja asukkaiden aktivoimiseen mukaan alueen kehittämiseen on Helsingin kaupunki kiinnittänyt ja tulee edelleen kiinnittämään erityistä huomiota. Työväenopisto jatkaa yhteistyötä alueiden toimijoiden kanssa.

Aineittain opetustarjonta ja tilat ovat tällä hetkellä melko hyvin tasapainossa; mm kuvataiteisiin, käsitöihin ja musiikkiin on omat erikoisluokansa kaikissa omissa tiloissa. Lisätuntien ja luokkatilojen tarvetta on suomen kielen kursseille. Kudonnalle olisi tulijoita enemmän, mikä edellyttäisi lisätiloja kangaspuille Silkkikutomoon. Ruokakurssien jonoja voisi pienentää käynnistämällä opetuksen Vuosaassa Tehtaanpuiston yläasteella.

Itäisessä alueopistossa on pitkät jonot lähes kaikissa aineissa, joten kysyntää lisäkursseille on jo nyt. Tuntimäärän kasvu ja laajentuminen alueella on mahdollista vain suunnitteluresursseja lisäämällä ja lisätilojen saamisella etenkin Stoasta tai sen läheisyydestä sekä Tehtaanpuiston yläasteelta ja Herttoniemestä.

Omat tilat
Silkkikutomo, Herttoniemi

palvelee etenkin kaakkoisen suurpiirin aluetta – Kulosaari, Herttoniemi, Laajasalo. Alueen väestö kasvaa 2019 mennessä ennusteiden mukaan yli 6 000:lla, lähinnä Laajasalossa. Laajasalosta on hyvät yhteydet Herttoniemeeseen, joten lisätiloja ei ole tarve hakea alueella. Silkkikutomon vuokrasopimus päättyy 2017, missä vaiheessa lisätilojen tarpeen selvitys on paikallaan.

Stoa, Itäkeskus

on koko Itä-Helsingin kulttuurikeskus, jonne on helppo tulla eri puolilta Helsinkiä. Stoa on metroradan varressa hyvin saavutettavissa, ei vain kasvavan Myllypuron asukkaille vaan koko itäisen Helsingin kasvavalle väestölle aina Östersundomia myöten. Lisätilojen mahdollisuutta on syytä tulevana vuosina selvittää Stoaan sisäisin muutoksin tai lähistöllä sijaitsevia muita, esim. Puhoksen ostoskeskuksen tiloja hyödyntäen.

Vuotalo, Vuosaari

tarjoaa opetusta sekä Vuosaarelaisille että Östersundomin asukkaille. Vuosaaren väkiluku tulee nousemaan vuoteen 2019 vajaalla 4 000:lla. Östersundomin suurpiiriin kaavoitetaan tulevaisuudessa asutusta 30 000–40 000:lle, joskin vuoteen 2019 kasvu on vajaa 3 000 henkeä. Vuotalon tilat ovat jo nyt ahtaat, mutta viereiseen Tehtaanpuiston yläasteen koululle voi lisätä iltapetusta ja kulttuurikeskus Stoa on hyvin saavutettavissa metroradan varrella.

Tuntiperusteisesti vuokratut tilat

Kulttuuritila Mellari

Mellunkylän alueella (Kontula, Vesala, Mellunmäki, Kurkimäki, Kivikko) ei työväenopistolla ole omia toimitiloja. Peruspiiri on Itä-Helsingin suu-

rin. Helsinki on panostanut alueen viihtyvyyteen ja asukkaiden aktivoimiseen. Kulttuurikeskuksen omistamassa ja Mellunmäki-yhdistyksen isännöimässä kulttuuritila Mellarissa työväenopiston hyvin käynnistyneitä opetusta tullaan jatkamaan.

Koulutilat

Vesalan yläasteen koululla opisto palvelee jatkossakin kulttuuritila Mellarin lisäksi Mellunkylän asukkaita. Suosittujen peruskurssien avulla (mm suomen kielessä, vieraissa kielissä, musiikissa ja kuvataiteissa) opiskelijoita voi myöhemmin ohjata näistä tiloista jatko-opintoihin opiston omiin toimipisteisiin.

Teknisen työn opetus Vuotalon puutyötilan lisäksi Itäkeskuksen ja Porolahden peruskouluilla ja Puotilan ala-asteella tulee jatkumaan kysynnän mukaan.

Vuotalon viereiselle Tehtaanpuiston yläasteelle joudutaan todennäköisesti tulevana vuosina lisäämään opetusta kasvavan Vuosaaren ja Östersundomin asukkaiden palvelujen takaamiseksi.

Vanhusten palvelukeskukset

Toimintaa on käynnistetty Roihuvuoren palvelukeskuksessa v. 2009 ja Kontulan palvelukeskuksen kanssa aloitetaan neuvottelut v. 2010 opiston opetuksen järjestämiseksi juuri valmistuneissa uusissa tiloissa.

Myllypuron, Roihuvuoren ja Mikaelin kirkkojen tiloissa järjestetyt olo-neuvoskerhot siirretään lähivuosina omiin tai kaupungin palvelukeskusten tiloihin kaikille avoimiksi ikäihmisten luentosarjoiksi.

Muut tilat

Laajasalossa jatkuu yhteistyö MLL:n kanssa nuorisotilassa lapsiperheille suunnatun toiminnan merkeissä.

Kurkimäen korttelitalon opetus siirtyy omiin tiloihin.

LIITTEET

Opiston omat tilat 31.12.2009 ilman Opistotalon perusparannuksen aikaisia väestötiloja ja sisältäen Opistotalon Työväenopiston omien tilojen käyttöastekartoitus Työväenopiston tuntiperusteisesti vuokratut opetuspaikat syksyllä 2009 Työväenopiston ja opetusviraston yhteistyöasiakirja (6.3.2008)